КХАШКАРА БАЛХАШ—СИХЕИ ДИКЕИ!

МАССА А МЕХКАШКАРА ПРОЛЕТАРЕШ, ВIАШАГIКХЕТА!

СЕРДАЛО

СВЕТ арадуьл 1923 шера дез

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIай областнойн Грозненски городскойн комитетийн а Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета а орган

Орган Чечено-Ингушского областного, Грозненского городского комитетов Коммунистической партии Советского Союза и Верховного Совета Чечено-Ингушской АССР

31 (2656) | КIиранди, 15 апрель, 1962 шу. | Мах 2 кеп.

ТОАБЕ НАХА ЮКЪЕРА ПОЛИТИЧЕСКИ БОЛХ

Сий долча ший парте хьалхленца шерра яхь йоаржаль коммунизм хьалъеш доал советски халкъ. Хьинар а низ а кхобац цо коммунизма материально-техническии база сихагIа хьалъяра, КПСС XXII съезда решенеши цо тIаийца парте керда Программеи толамца кхоачашъяра.

Массаз а замано дIадехарашка, коммунизм хьалъяра, мехка экономикеи культуреи дегIаахара, бахача наьха хьал-торо лакхъяра хьашташа дIадехарашка хьежжа хул парте советски наха хьалхашка уттаду декхараш. Юрта боахам дIахо сихха дегIабоалабар, мехка машиша кхачан продукташ хилийтар — из да тахан парте халкъа хьалхашка оттадь декхар.

ХIара советски саго дика кхетаеш а цун дего маяхара а я мартовски Пленума материалаш. Юртбоахама къахьегамхой меттел, промышленни предприятей, гIишлошъеча организацей, транспорта болхлой, гIулакхера нах, студенташ ба чIоагIа разза а болаш Пленума материалаш Iомаеш. КПСС райкоминш юххьанцарча партийни организацейн декхар да хIанз КПСС XXII съездеи март бетта хиннача ЦК Пленумеи материалаш болхлошта, ахархошта, интеллигенцена шерра дIайовзийтар.

Хоржамашта кийчлуча хана шерра боаржабьабар вай республикерча партийни организацешка агитационно-пропагандистски болх. БIаьш, эзараш болча агитатораша, лектораша, докладчикаша хIара денна кхайкайора къахьегамхошта юкъе марксизма-ленинизма сийлен идеяш, бокъонца дIакхетабора уж КПСС XXII съезда решенеех, цо тIаийцача парте кердача Программа чулоацамах, март бетта хиннача ЦК Пленума материалех.

Цу хана кхы а чIоагIбелар наха юкъе беча политически балха вахарцара бувзам, лакхбелар коммунистически общество хьалъяра советски нах оарцагIбаккха бола цун лоархIам. АгIатационно - пропагандистски балха тайп-тайпарча формаех бокъонца пайда эцара хьакъехьа йоккха опыт Iоайир партийни организацеша.

Партийни организацеш декхар да хоржамаш хиннача хана Iоазь агитационно - массови балха опыт бокъонца йовза а дIахо цунах бизза пайда эца а. Хоржамаш деча хана хиннача тайпара кхы мел ца болийташ дIабахьа беза из болх, цун идейно - политически боарам лакхбе беза, хIаьта политически агитаце формаши методаши тоаль эргаяха еза.

Дукххача юрташкарча партийни организацеша хIанз а дика теркам тIабахийта лелабу наха юкъера партийни болх. Хоржамашка кийчлуча хана санна балхаш деш агитпункташ дукха я юрташка, бIаьш болча агитатораша хан-ханнахьа кхашка, фермашка, нах болхаш моттигашка беседаш ю, март бетта хиннача КПСС ЦК Пленума решенеех дIакхетабу, цар хаттарашта жопаш тел.

Дика вIаштIехьбаьккхаб агитационно-пропагандистски болх Урус - Мартана районерча «Горец» яхача совхозе. Цу совхоза цхьоалагIча отделене № 1 йолча ферме дика цIе уголок, хаддаша болх беш агитатораш ба. Мартовски Пленума материалех ферма болхлой дика дIакхетабеш цо шоай беседаш доярка, РСФСР Лакхехьарча Совета депутата Кадиева Тамарас, агитатора Изнауров Iмрана, кхыбараша. 45 саг юкъе а болаш йоккха агиткоккетив я болх беш Наурски районерча «Комсомольский» совхозе а.

ЦхьабакIьда, кIезига яц вай республике хоржамаш чакхдаьннача тIехьагIа наха юкъе бу политически болх тесса бита партийни организацеш а. Агитколлективаш шоай лоIаме йитай, агитаторий семинараш яц, уж материалашца Iалашбац. ХIанз кхашкара балхаш доладеннача хана механизатора хьаъхе хилац цхьабола агитаторий. Иштта гIулакхаш да Шалара районерча «Шалинский» совхозе. КIезига йоаргIагу цу совхоза кхашка агитатораш. Цу тайпара гIулакхаш мегаргдолаш дац.

Сезонни бац наха юкъе бу политически болх. Массаз а болх беш хила беза колхозашкареи совхозашкареи агитатораш. Къаьста теркам тIабахийтабеза кхашка балхаш деш болча наха юкъе беча балха. ХIара тракторни бригаде, кхашаш шекара свеклан лелаеча звено хила веза агитатор.

Политически агитаце керттера чулоацам хила беза КПСС Программа, парте XXII съездеи март бетта хиннача ЦК Пленумеи материалаш наха бокъонца дIайовзийтар, семилетка дикахьа кхоачашъяра, цхьалхагIча шера юртбоахама хьакъехьегамхошта хьалхашка латта декхараш кхоачашдара колхозийни совхозийн болхлой оарцагIбахар. Къаьста теркам тIабахийта беза бIаьстан балхаш ханнахьа а дика а чакхдахара.

Партийни организацеш декхар да агитационно-пропагандистски балха из гIулакх довзаш а болх булургболаш а бола коммунисташ, комсомолцаш, парте боацараш къоастабе, царна бокъонца дIабахьа новкъостал де. Геттара лоархIаме да партийни организацеша ханнахьа агитаторий семинараш яр, эшаш долча литератураца, кхьича материалашца уж Iалашдар, наха юкъе политически агитаци е Iомабар, агитатораша вIаши опыт ювцаргйола гIулакхаш вIаштIехьдахар.

Коммунизм ши-шегIа хьаърхIолаш яц. Москверча Калинински хоржамий округерча хоржамархой собране цу хьамьлдеш нов. Н. С. Хрущева аьлар: «ХIара советски саго, хIара промышленни предприяте, колхозо, совхозо, хIара къахьегамхой коллективо шоай болх дикагIа мел бу сихагIа кхоачашьюлургья парте оттаяь коммунизм хьалъяра план».

Наха болх дикагIа бергба царна юкъе беш бола политически болх хила мабеззара хулеш. Цудухьа агитационно-пропагандистски болх кхы а шерагIа боаржабар, дукхагIа нах цунца чулацар, цун идейни боарам лакхбар — из да партийни организацей керттера декхар.

Африка кортамукъаьлен Ди

ХIара шера 15 апреле деррига прогрессивни адамаша белгалдоах Акре хиннача шоай лоIамерча африкански мехкий Конференце решенех (1958 ш.) оттадь Ди.

ХIанз йоккхийча къаманкортамукъаьлен революцей ха йоаккхаш я Африка. Шоашта теха колониальни доала дIанараш деш дIа а ухийташ вIаштIехьа-тIехьа мукъадуваш да африкански халкъаш. ХIанзале а 29 пачхьалкхе я цу континенте шоай лоIамерча наькъаца дегIаухаш.

Советски Союзои вокх социалистически пачхьалкхенаши вежарашха деча новкъосталца экономически шоай лоIамерча низгара кхачар духьа къовсам лоаттабу Гвинея, Гана, Марокко, кхыча къоначи африкански мехкаша, шоай къаман культура дегIахувыл. Цар оаз ек дунен халкъашта юкъерча форумийн ассамблейн трибунашкара. Дунен халкъашта юкъерча политике лоархIаме тIа-тIа дукхагIа бола низ хулаш бoлагIа царех.

ЦхьабакIьда, Афрлкера колониализм цIенъяь дIаякхар духьа лоаттабу къовсам хIанз а чакхбаьннабац. 40 миллион саг совгIа бола африканаш колониальни доала дIанараша юкъе Iазап озаш ба. ФуннагIа а шоашта шоай дац цига лоаттар гIерташ болча, арахьара тIаьхьарча порабоцашдулта дехьла дIа а къовсам лоаттабеш ба уж.

Африкански халкъий йоккха котало я дукха ха йоащаш Алжир ший лоIамера суверенни пачхьалкхе хилареи тIом сацийтареи хьакъехьа Алжирски Республика Ханна йолча правительстванеи Французски правительстванеи юкъе Эвиане хинна барт.

Колонизаторашта духьала тIаьIа дукхагIа къовсам лоаттабу Конго, Анголай, Кене, Ньясаленда патриоташа.

Сийлахь-воккхача Ленина васкеташ кхоачаш а деш, Советски пачхьалкхено массаза а хьаллийдаб, хьал а лувц африкански халкъаша лоаттабу кортамукъаьлен къовсам. Коммунистически партеи Советски правительстванеи шоай интернациональни декхар лоархIа, КПСС XXII-ча съездо цIаькхI а из бахкахьа лаьрхIача тайпара, шоай къаман лоIамера къайреи чIоагIбареи халкъашта долхача халкъашта, колониальни режим системе цIенъяь дIаякхар духьа къовсам лоаттабеча деррига халкъашта новкъостал а деш.

Колониализмана цIаьккха а хIама техар колониальни мехкашта халкъаштеи шоай лоIам лушц йола исторически Декларация бокъонца кхоачашъяр духьа де дезар дара колониальни державаш тIахьехаш йола Азерчеи Африкерчеи 38 пачхьалкхено хьалхашкахь йола ООН-а Генеральни Ассамблея XVI-ча сессе решенеца. Гаьна яц Тунисера Добрая Надежда хьача мысага, Сенегалера Кене кхаччалца йолча ерригача Африке колонизаторий лоIамени малх кхетаргбола ха.

Планал совгIа 110 гектар

Дика къахьег «Назрановский» совхоза Яндарерча отделене (упр. нов. Мальсагов Якъуп) механизаторашa укх бIаьсти. Укх деношка ахьа баьннаб уж бIаьсти оахаш дола 965 гектар лаьтта, планал совгIа 110 гектар а оахаш. Хьинаре къахьийгад тракторни бригада бригадир Евлоев Махьмада, механизированни звеной звеньевойша Даурбеков Уматгире, Часыгов Пашас, тракториста Хамхоев Габос, иштта кхыбараша.

БIаьсти дIаювза культурашта мел эша лаьтта кийчъеш баьннача тIехьагIа 36 гектар горох дIайийна баьнаб уж. ХIанз гидуаргаш шекара свеклаши дIаювш ба яндаркой.

БIаьсти аха мел деза лаьтта аьха а даькха, коартолаш дIаювш ба СурхотIарча отделене (упр. нов. Оздоев Аюп), тракторни бригада бригадир нов. Арапханов) механизатораш.

Балха нормаш тIеххоачашъеш ба трактористаш нн. Дошхьокхлоев Салман, Нальгиев Къурейш, иштта кхыбараш. Дошхьокхлоев Салмана хIара денна норма 4 гектар йолча 7—8 гектар коартолаш дIаюв.

ХIанз отделенера цхьаболча механизаторашт IаьлийЮртарча отделенна новкъостал деш ба.

Х. Албогачиев, «Назрановский» совхоза партбюро секретарь.

Лоалахой новкъосталца

Укх деношка хьажкIаш дIае болалургба МагIалбика районерча «Ингушский» совхоза хьажкIаш лелареаш. Дукххача звеньевойшайоккха опыт Iоаяь из махьера культура кхеяра. Уж ба Гандалоев Муса, Батыжев Салаудин, Яндиев ХIарон, кхыбараш. Цхьабакьда, звеньевойшта юкъе дукха ба укх шера духхьашха хьажкIаш кхегрьяраш а. Нийсача квадраташца фу дIаде хала хургда.

Шаьрдаь тоадаьча. кхай тIа гIолла ювхьаш йола трактор, бустам боаха акьшкасьрг ба дIахьа легаш. АргIе бе беррига совхоза звеньевойш, кулгалхой, управленера инструктор-организатор нов. Кочиева, Сунженски районера хьаьший — «Путь к коммунизму» яхача колхоза звеньевой нов. Тимошенко, 20-гIча партсъезда цIерахча колхоза керттера инженер нов. Лысовский...

Цар дейшаш мел къахкача ханачул дукхагIа пайда белар цу шин дIайийна хиннача семинаро. Гуччахьа, практически сеялка нийсъе а, квадраташ нийса хиннайий, фу кIоарга дийнадий хьажка а, хьалхагIа уж кхетадеш мел хиннар кхетаде а йиш яр хIанз-хIаранега. 4—5 дийнахьа массанахьа а дIае йоалургья хьажкIаш. Практически хьехамо новкъостал дергда хьажкIаш дика дIаера.

Дийнахьа цаI-ах норма

«Гудермесский» совхозе бIаьстан балхаш дикагIдечарех я 2-гIа отделени (упр. нов. Ахмадов Шахьби, тракторни бригада бригадир нов. Батаев Исрапил). ДIае езаш хиннача 250 гектар шекара свеклаех 200 гектар дIайийна баьннаб механизатораш. Трактористаша нн. Абдуллаев Хьамиден (звеньевой), Салаватов Хьамзатен дийнахьара норма 10 гектар йолча 14—16 гектар шекара свекла дIаюв. Укх деношка баргба механизатораш агротехнически бокъонех йоагIача тайпара ерригa шекара свеклаш дIайийна.

Я. БЕЛАШОВ, «Гудермесский» совхоза директор.

Сурта тIа: звеньевая Мадаева Манжеи тракторист Тутаев Хьусни свекла дIаелехьа суперфосфат тоха кийчлуш ба.

П. КАТАКОВА сурт.

Сихха шекара свеклаш дIаювш ба Курчалой района Ленина цIерахча колхоза членаш. Свеклаш дика хьувкъяр а дIаьхо а еш, цу балха тIа шоашдакъа лоац звеньевойша.

Массане герз дIададаккхараи машараи тIехьара дерригача дунен конгресс вIашагIтохара новкъостал деча Советски комитета ЗАЯВЛЕНИ

ХIанзарча хана эггара бIарзагIа дола дош — массане герз дIадаккхара машар IалашIдар проблема — паргIатта а даьссача хабара доацаш а дувца безам болаш бола, бакъахьарча уйланца баьхка беррига викалаш цIенача доттагIлен уйланца Москве тIаэца кийча я комитет.

Тхона дика хет массане герз дIадаккхараи машараи тIехьара конгресс вай Даьхен столице — Москве хургдолаш.

Герз дIадаккхарген машарген бода никъ а леха, дуне доассадергдолаш болча ядерни тIема кхерама кIалхара халкъаш дахар — паргIатта тIулакх мел бехктохкаме да ховш болча беррига тешамерча наьха сийлен декхар.

Машарга бода никъ дIакъайла бац. КIалхарвала йиш йоаца хIамаш е къоастае йиш йоаца проблемаш хIанзалца хинна а яц. ХIанз йолаш а яц. мелла чолхане уж хиле а хIанзара дуне массехк тайпара дале а. ХIанз кхы тIехьадоацача ханна, дунен политика тIемагахьа бодача новкъа а ца ерзаеш, машаргахьа бодача новкъа доалхе еза.

Дуне хIалакдергдола доккхий низаш бе дехкад хьаькъало сага, цхьабакьда, хьакъало хьалхадоах цунна тахан дуне кердача тIема ІиндоргIа лаьтан тIара эккхадергдола гIулакхаш а.

Хьакъало новкъостал де йиш я цIийнен бIаргех ухача хинен фордаш цу мохкадайтар а гIайгIайн балайн талгIешка дуне кхьалхара да даккхийтар а.

Дьина е политически уйлаш мичча бесса йолаш бале а машар безаш долча дерригача нназий викалий сийлахь-йоккха форум Москве аьттонца чакхьяккхара мамогга новкъостал де кийча я Советски комитет.

Оаха догдоах, дагардар паргIатта дийца баьнначул тIехьагIа, мел хьийга кха вIашагIтохен тIаьхьохам а лоаттабергболаш, массане а цIендаь герз дIадоаккхилга вIаштIехьдаккхен торо лахар духьа тайп-тайпара наькъаш долаш бола, машара гIулакха тIехьара политически, профсоюзни, Iилман, культурни, дына деятелаша, герз дIадаккхара тIехьа къовсам лоаттабера ерригача организацеша, дерригача боламаша московски конгрессе дакъа лацар.

А. Аджубей, В. Амбарцумян, Н. Базанова, Б. Бурков, В. Василевская, А. Власов, С. Герасимов, А. Гиталов, Д. Горюнов, С. Герасимов, Н. Грибачев, Б. Джамгерчинов, Н. Дыгай, Н. Егорычев, Г. Жуков, А. Климов, В. Кажевников, М. Котов, А. Корнейчук, В. Кочемасов, Н. Кузьмин, А. Кулешов, С. Молодцов, Н. Мухсеиддинов, М. Нестеров, Т. Николаева, С. Нуритдинов, Д. Ойстрах, Б. Полевой, Н. Попова, Э. Пялль, П. Решетов, П. Сатюков, Н. Семененко, Н. Семенов, Л. Соловьев, В. Терешкин, С. Тимошенко, Н. Тихонов, М. Турсун-заде, Г. Уланова, Е. Федоров, З. Федорова, Г. Францов, М. Харламов, З. Хренников, Г. Чухрай, В. Чхиквадзе, М. Шолохов, Д. Шостакович, И. Эренбург.

ХьажкIаш дика дIаювргья

КПСС ЦК мартовски Пленума решенешта толамаш дахарца жоп тел Наурски района Ленина цIерахча колхоза къахьегамхоша. Ханнахьа аьхай цар 3000 гектар зябь, кхашка дукха моттигера удобрени йиллай, дIаде дикагIдола фу кийчдаь, ханнахьа ремонт яь кийчъяь юртбоахама техника. Укх шера 4600 гектара тIа хьажкIаш дIаювргья, цунах 1500 гектар — ялатийна лаьрхIа. ДIадахача шера ййначул дукха а дукхагIа хул уж.

Е ззача тайпара кийчо ярах бIаьстан юххье дIаюв культураш хIанзале дIайийна баьнаб колхоза механизатораш. 40 гектара тIа дIадийнад баьца даараш, 120 гектара тIа шекара свекла, 100 гектара тIа — гидуаргаш. Укх культураш дIаювш къаьста дика болх беш хиннаб трактористка Саломатини Федоровн. Дийнахьа йола нормаш 125—130 процент кхоачашйора цар. — Укх шера эггара хьалха 20 гектара тIа горох дIайийнай оаха, — йоах колхоза агронома нов. Юзбашъяна, — хIаьта тIадолагIча шера кха кхы а дукхагIа дIаювргья из. ДIайийна горох тIайоагIаш латт.

ХIанз хьажкIаш дIаера кийчо ба хьажкIаш лелараш. Агротехнико маяххара ду цар деррига болх. ХIара кIоага чу 2—3 фийг божаргболаш тоаяь сеядкаш. Деррига балхаш механизаци яь хургда.

ДIадахача шера хIара гектагIара тIара 40 центнер фуальяха хьажкIаш яьхача колхоза звеньевойс Горский Владимира укх шера кха а доккхагIа толамаш даха лерхI. ХIара гектара тIара 50 центнер фуальяха хьажкIаш ер йоах цо.

БIаьстан юххье юв культураш дIаера балхаш санна сихеи дикеи чакхдаха лерхI колхоза механизатораша хьажкIаш дIаера балхаш а.

А. МАМАЕВ.

Республика кагирхой комсомола съездага

Кхоана, 16 апреле, съездий Дворецa сийрда залаш хьалъхоаргья 19 миллион болча кагирхой коммунистически союза викалаша — Коммунизм бахьан долаш сий дола гIулакхаш кхоачашдеш болча энтузиаста хьажкIаш кхеяра новкъостал де аьнна парте тIадилла гIулакх.

Вай мехкарча беррига кагирхошца цхьана комсомольцаш хьалха кхоачашдаь. Беррига комсомольцаш коммунистически къахьегама тIехьарча боламе дакъа лоацаш ба, — шоай сий долча гIулакхий кхоачашде хьаькъа рапорт лу Октябрьски района комсомольцаши кагирхошеи.

Дiъ шу дIадаьннад ВЛКСМ XIII-гIа съезд хилча деньз. Коммунистически парте хьакъхьерча кулгаца хьал а кхийлерча чIоагI а еннай комсомол, дерригача халкъо бакъдеш да парте хьалхленца цо чакхдаьхна дукха патриотически гIулакхаш. Дiъ шу бахьча дукха ха яц. ХIаьта сий дола гIулакхаш мел дукха а даьд цу юкъа. Ши миллион саг гаргга болча комсомольцаша керда лаьттах карадерзадаьд, СибаргIен малхбоалени хьалдаьд керда доккхий гIирсаш.

2,5 миллион болча кагирхошен мехкарашен шоашта хержаб хала а сий долаш а бола хьайбаш леладерий болх, цар доккхий толамаш доах колхозийни совхозийн фермашка хьайбай продукташ совгIа яхара даькъе.

Лакхереи юкъереи образовани йолаш дукха къона специалисташ ба юрта боахама болх беш. Парте Iомадаьд тхо, къона дараш лаьттен лаьттан тIара къахьегамий дукха беза. ЧIоагIа бекхтохкамера декхар а лоархIаш тIайийцар кагирхоша хьажкIаш кхеяра новкъостал де аьнна парте тIадилла гIулакх.

«ВЛКСМ XIV-ча съезда сийна тIаийца декхараш ханал хьалха кхоачашдаь. Беррига комсомольцаш коммунистически къахьегама тIехьарча боламе дакъа лоацаш ба», — шоай сий долча гIулакхий кхоачашде хьакъа рапорт лу Октябрьски района комсомольцаши кагирхошеи.

«ХьажкIаш дIае кийча да!» — яхаш доклад ю республика къонача комсомольцаш лелораша.

Хадданза рапорташ ух ленински комсомола съезда сийна доккхий а кагий а гIулакхаш кхоачадара хьакъехьа.

ХIанз промышленносте, транспорте, гIишлошъеча къахьегаш 19 эзар комсомолец ба. ХIаране къаьст-къаьста кийчдаьча кхьахьегама совгIаташца съезда накъа вода 7 эзар къона болхло.

Яхь лелараша хьалха массаза а ба сий дола, кхоанен разведчикаш — коммунистически къахьегама бригадашн ударникаш.

Советски Союза Турпала Смирнов Юре цIерах йола крекинг-завода комсомольско-кагирхой установка, «Краснозаводская совхозерча ДСР Лакхехьарча Совета депутата Кагерманов Оалхазара кулгалду коммунистически къахьегама бригада, дукхха кхыраш ца йовзаш малав республике.

Комсомола съезд хьаелла ди гарга къачача укх деношка областной комсомольски организацеше рапорт лу комсомольцаши кагирхошеи хьалхарча кварталче а дойташ дина а планал совгIа даькка а мехкадахьтеи мехкадахьта дуктаьш 5000 тонн гаргга я, кхийна 4,5 мил. киловатт-сахьат электроэнерги, сеца латтаргIоахаш 2000 вагон йоасаьй. Гудермесски теплововозийн депорча комсомольцаша дIадолл гIулакх хьал а лаьца, республика къоначa машиннаькъахоша шоаш мукъа болча хана тоа а яь арахьахча тепловозаша дукхха мухь ува.

Гул а яь дIаенный 2,5 эзар тонн металлически лом. Цa йийлаш социаьй 500 эзар кубометр гаргга Iаламен попутнии газ, балха ха чакхьяьннача тIехьагIа общественни хьисапе хьалхахьа кхо тепловоза.

Советски Союзе духхьашкара промышленни преприятеш хьайхтанкара Грозненски нефтемаслозаводе да парафинови цех. «Красный молот» завода мехкдахьта аппаратура пролет, Шалински шекара завод, гарнитурни мебела фабрика? Царех а дуккха къахьийга дакъа доал комсомольцийн кагирхойн.

Массанахьа а комсомольцаша шоай хьинар кхо ца деш бу, хIара тIа кхочача дуккха къа Нохч-ГIалгIай комсомола исторена юкъеIоргда. Вай республикера 2 эзар совгIа къона викал вахав барт тIайийначa целинникийн гIуллакхой дезала юкъе. Областной комсомольски организаци доккха дакъа лоац вай республика юрта боахам дегIабоалабеча.

Республикерча комсомольцаши кагирхошен шоай денал хьахьокхаш йола экзамен кхуэ хIара укх шера хьажкIаш хьалкхеелгах. 50 эзар гектар долча лаьттан тIа хIара гектара тIа 50 центнер йоаккхаш фуальяха хьажкIаш яха аьнна дош деннад кагирхоша.

Укх шера хьайбай боахаре доккхий толамаш даха Сунженски района «Путь к коммунизму» яхача колхозерча доярка Амриева Лизас, «Победа» яхача колхозерча доярка Деребина Евгениaс, Грозненски района «Горячеисточненский» совхоза свинарка Захарова Александрас, дукхахча кхыраш.

Бовоби культураш дIайийна ляьнай комсомольско-кагирхой звенош. Юрта боахам тIаьхьагIа айбара комсомол, беррига кагирхой чIоагIа лоархIаме хилар цIаькха а белгалдаьккхача КПСС ЦК мартовски Пленума решенешта, даьсса хабараш а доацаш, шоай дикача гIулакхаца жоп лу комсомоло.

Дийша а эздел долаш а ба республика кагирхой. Кагирхоех хIара шолагIчун юкъера лакхереи образовании я, производстера а пачхьалкхен а моллагIа гIулакхаш къоастаде хов. Промышленни предприятешкарча къонача къахьегамхошта цхьана колхозашкеи совхозашкеи балха хьалхарча заведенешкара студенташ, техникумашкареи училищашкареи дешарой.

Iалаьмате доккхий декхараш да таханарча дено комсомола хьалхашка оттадьраш. Кхоана комсомольски форум — из да даьнначох а дIахо кхочадеза дезачох а дергдола доккха дIайийна гIулакх ер йола кагирхой хьаькъала ювцаргIола къамаьл. Кхоане кагирхой шоашнахьа ювцаргIола къамаьл.

КПСС XXII-ча съезда шоаш деннача дешан тешаме болча нахен мехкарашен хьалъеча дакъа лаца хьакъ долаш шоай дакъа лаца хьакъ долаш хьег.

Л. ГУДАНТОВА, ВЛКСМ Нохч-ГIалгIай обкома секретарь.

КПСС НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА III ПЛЕНУМ

Новкъоста С. С. Апряткина доклад

12 апреле Грозне КПСС Нохч-ГIалгIай обкома III пленум хилар. Пленумо дийцар, «1962-ча шера республике капитальни гIишлош хьалъяра план кхоачашъелга Iалашдара де дезача гIулакхехи», «КПСС Программаи Уставеи проекташ ювцача хана тийннача предложенешкеи замеченешкеи хьежжа даьча гIулакхехи», «Организационни дешахи» дола дешаш.

Укх оагIош тIа тахан оаха кепа тох пленума балха отчет.

«1962-ча шера республике капитальни гIишлош хьалъяра план кхоачашъелга Iалашдара де деза гIулакхаш» яха парте обкома секретара нов. С. С. Апряткина яь доклад яр пленуме эггара хьалха йийцар.

Коммунистически парте эггара боккхагIча лоархIамера лийрхIа а лийрхIад хIанз лерхIа а лерхI капитальни гIишлош хьалъяр. Вай мехка коммунизма материально-техническа база хьалъяра КПСС XXII съездо хьалхашка оттадаь декхараш кхоачашдара даькъе «деша корта» ба из, аьнна, чIоагIа нийса аьннад цунах Н. С. Хрущева.

Геттара дукха капитальни гIишлош хьалъеш латт вай Нохч - ГIалгIай АССР-е. Республике халкъа боахам дегIабоалабарга укх ворхI шера дахийта лаьрхIа ахча 750 миллион сом да — тIеххьарча ткъаьи итт шера дахийтар миссел хул из.

Халкъа боахам дегIабоалабара даькъе республикерча гIишлошъераша лаьца дакъа дувц нов. Апряткина. Семилетка кхаь шера дуккха промышленни предприятеш, культурно-бытовой гIишлош, наха чуIе цIенош хьалдаьд цар. ГIишлош хьалъяра производственни база шеръеши чIоагIъеши даь балхаш а кIезига дац. ДукхагIа хьаю моттигера гIишлоний материалаш, вIашагIъехка аьшкабетон, дукхагIа хиннай гIишлош хьалъяра балхаш ду машинаши механизмаши.

Чоалханеи бехктокхамей декхараш кхоачашде, вай гIишлоний индустри хьалха тетта ховш бола, говзал йола башха дика гIишлошъераш укх тIеххьарча хана вай республике хьалкхийна хилар белгал а даьккха, нов. Апряткина цIераш йоах чIоагIгIа цIи хеза болча толашагIа болча къаьсткъаьстача гIишлошъерий. Уж ба плотникий бригадир Степан Степанович Шелег, каменщикий бригадираш Алексей Тимофеевич Мальков, Асхьаб Гойгов, Шамсудин Хаджиев, плотник Юнусов, бригадир Анна Алексеевна Маматова, бетонщикий бригадираш Ширвани Халадов, Руслан Чекунов, газосварщик Вагапов, иштта кхыбараш а. Къахьегама овсарле лакха хиларца хьокхам телаш, гIишлош сихагIа а дикагIа а хьалъяра торонаш лаха а царех пайда эца а ховш, паччахьалкхен ахчанна кхом беш ба уж. Халкъа боахама кхыча доакъошкарча болхлоша санна. коммунистически къахьегама боламе хьинаре дакъа лоацаш ба гIишлошъераш а.

ГIишлош хьалъяреи цун индустриальни база дегIайоалаяреи даькъе даьраш кIезига-м дац, цхьабакъда де дезараш хIанз а дукха да. 127 миллиони 887 эзари сома капитальни гIишлош хьалъе еза гIишлошъерий семилетка диъалгIча шера планах. Ужжал гIишлош хьалъелга кхоачашдара эггара хьалха динза даргдоацар да долаш дола кхоачамбоацараш дIадоахилга, хIанзарча хано дIадеххача боарамах сихеи дикеи гIишлош хьалъелга.

ДIадахача шера гIишлошъераша баьча балха итогашта анализ ю нов. Апряткина. ДукхагIа йолча гIишлоний организацеша кхоачашъяьяц капитальни вложенеш дIаяхийтареи гIишлош йистеяхареи планаш. Масала, кхоачаш ца хулаш юкъагIа дисад Наьсарерча электрифицированни инструментий завода хьалхара дакъа доладолийтилга, Грозне электроизмерительни приборий завод хьалъелга, Колхозное яхача юрта «Продмаш» заводи мясокомбинати хьалъелга.

ГIишлош хьалъяра гIулакх ледара леладаьд хьайбай помещенеши юрта боахама эша кхыйола лоархIамера гIишлоши хьалъелга тIадилла хиннача «Сельстрой» тресто.

ГIишлоний организацей бехка 40 эзар квадратни метр совгIа майда хулаш дола чуIе цIенош дIа ца кхоачаш дисар дIадахача шера бахархошка.

ГIишлоний организацей болх во лелара цхьа бахьан да, — аьлар докладчика, — дуккхача объекташка декъа а декъаш, ахча а, материальни кхоачамаш а, балха низаш а дохадеш хилар. Совнархозеи моттигашкарча Советашкеи гIолла хьалъяь ца йоалаш йиса гIишлош 1962-ча шера 1-ча январе 72.768 эзар сома маьха яр. Хьалъяь ца йоалаш йиса гIишлош дукха йоллашехьа а, 3,2 миллион сома маьха 67 керда объект дахача шера а плана юкъейихьар совнархозои Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Советои, царех 60 объект эшаш йола проектно-сметни документаци вIаштIехь яланза йоллашехьа а. Планаш хувцаш моттигаш дукха хиннай. Алхха цхьан совнархозо а соахка 20 хувцам юкъебихьар плана.

Планах йоаца гIишлош хьалъярга ухийт цхьаццаболча боахамий кулгалхоша ахча а материальни кхоачамаш а. Иштарча гIишлошка соахка 6 бетта 229 эзар сом ахчеи дуккха материалаши яхийтар.

Промышленни, чуIеча цIеной, кхыйола объекташ хьалъяра цIенхашта новкъарле ю гIишлой индустри гIишлой материалий промышленностьи дукхача хана денз тIехьаюсаш хиларо. Из бахьан долаш вIалла кхоачам беш яц аьшкабетонни панелаш, плиташ, кхыйола деталаши конструкцеши. ХIьата а гIишлой индустри дегIайоалаяра хьахийца ахча во пайда эцаш да, дахийта деззача дIаахийтац. Масала, «Чечингстрой» а «Сельстрой» а яхача тресташа кагий, кIезига болх беш йола дуккха цехаши полигонаши хьаьй ерригача республике, йоккхий, кердача техникаца кийчъяь специализированни предприятеш хьалъе езача метте. ГIишлонхой бехках тIехьайоах цIенош ду комбинат, «ШТАЗ» яха установка санна йола гIишлой индустре лоархIамера объекташ хьалъяь яла еза ха.

Цу тIа а йолаш йолча гIишлой материалий промышленноста предприятех а бизза пайда эцац, цхьадолча даькъа эшшача материалашца уж хан-ханнахьа Iалаш ца яр бахьан долаши керттерча даькъа болх во вIаштIехьбаькхха, брак хилар, материалаш совгIа дIаахийтар бахьан долаши. «Чечингстрой» треста, совнархоза «Сельстрой» треста аьшкабетонни изделеш еча предприятей производственни мощностех 64—77 процент мара пайда ийцабац дIадахача шера.

Аьшкабетон, пенаш дотта прогрессивни материалаши конструкцеши гIишлошъеча мамогга дукхагIа юкъеккхахьа, болх беш йолча предприятешка йоккхий плиткаш кийчъергйола торонаш лаха, силикальцитни изделеш хьаяра болх тоабе, Новогрозненски ТЭЦ-о аракхувсача дуккхача шерашка кхоачамбергболча баьгача кIорахи овкъарахи пайда эца беза. Кирпишкаш еча йоккхийча заводий низах бизза пайда ца эцаш хиларца дувзаденна дикагIа хилча мег кирпишкаш ю кагий заводаш кхы тайпа гIишлой материалаш кийчъе оттайича.

Докладчико дIахо дувц рудни йоаца материалаш еча предприятешка болх во вIаштIехьбаькха хилар, уж екъаенна хилар. Инертни материалаш йоахача йоккхача 7 карьерал совгIа республике болх беш я массехк кагий, кустарни хьисапе уж йоахаш йола карьераш а. Цхьанна а карьере, Аргунскичунгара дIаиккхача, жагIа булаш а жагIеи тIои оаташ а бац, цудухьа бетонаши аьшкабетонаши чIоагIа а хилац, цемент 10—15 процент дукхагIа дIа а ух. ХIьата а рудни йоацача материалий управлене дикка гIум, жагIа, тIо Iайнаб гIишлонхоша дIа ца кхахьар бахьан долаш.

Низ бола гIишлой индустрии дегIаена гIишлой материалий промышленностьи хьаяр — лоархIамера декхар. Гучох, гIишлонийи гIишлой материалийи управлене, трестий, гIишлой-монтажни управленей кулгалхой из кхетадеш а керда прогрессивни материалаш, индустриальни конструкцеш, изделеш арахецаргйола производство вIаштIехьа а яьккха шоашта хало е безам болаш а бац, кхоанарча ден кIезига уйла ю, гIишлошка къаенна материалаш дIаахийтари къаьнарча методех гIишлош хьалъяри дезаш а ба. Из бахьан долаш «Грозненский рабочий» яхача газета тIа царна нийса критика яьй мугIарерча гIишлонхоша новкъосташа Тимофеева, Шелега, Каратаева, кхычар.

Халкъа боахама моллагIча кхыча даькъе санна, гIишлош еча а балха керттера котало я хадданза къахьегама овсарле лакхъяр. ЧIоагIа бакъахьа доацаш да дIадахача шера къахьегама овсарле лакхъяра оттаяь хинна задани совнархоза гIишлошъ еча управлене 83,7 процент мара кхоачашъяьяц. Къахьегама овсарле лоха я гIишлошъеча кхыча организацешка а. Цун бахьан да гIишлош хьалъеча моттигашка производственни процессашта комплексни механизаци яра болх эсала лелаш хилар, балхаш вIаштIехьдахара, йолаш йолча гIишлой машинехи механизмехи дикагIа пайда эцара кIезига уйла еш хилар. ХIьата иштта, гIишлош ю чоалханера машинаш тоаю база шеръянза а технически Iалашъянза а яргIоаца ха хьакхаьчай.

ХIанз а гIишлой-монтажни балхаш во деш хилар, мегаргдолаш дац. Къаьстта уж тайпа во балхаш леладу № 4 йолча гIишлой-монтажни управлене (начальник нов. Пачулия), № 8 йолчо (начальник нов. Власов), № 3 йолчо (начальник нов. Курпилянский).

Ха я, йоах нов. Апряткина, балха тIа брак хулийташ болча наха гонахьа из мегаргдоацилга царна дIахойташ дола хьал оттаде, бехке бараш цIенхаштта бехктокхаме оза.

ГIишлой организацей кулгалхоша хIанз а кIезига уйла тIайохийт экономика дешашта, ахча совгIа ухийт, зенаш хулийт. Ца даь балхаш даьд яхаш дIаязделга дIадаьккха даьннадац. Иштта дола 1961-ча шера гучадаьнна дIаяздаь ца даь балхаш 507 эзар сома маьха дар. Из да паччахьалкхен а финансови а дисциплина чIоагIгIа телхаелга, хIьата прокуратура органаша хIама дац ца даь балхаш дIаяз а деш тийшаболх лелабераштa, чIоагIгIа бехктокхаме озац уж. Хьадда дIадаха деза уж санна дола гIулакхаш, паччахьалкхе Iехаеш дола хIамаш ца хилийтара партеи правительстваненна указанеш кхоачашъе еза.

Капитальни гIишлошъяр чIоагIгIа дIадоладаларца гуш да цемент, арматурни болат, кизга, сантехнически оборудовани санна йола гIишлош ю материалаш ца тоилга. Цудухьа тайп-тайпара заменителаш гIишлаш хьалъеча юкъекхухьаргйола наькъаш лаха деза, чIоагIгIа къовсам лоаттабе беза дефицитни материалий кхомбара а, уж лораяра а, царех дикагIа пайда эцара а. Партийнии профсоюзнии организацей, комсомола керттера декхар хила деза лораеши кхом беши материалаш дIаахийтара хIара гIишлошъечун бехктокхам лакхбелга.

ГIишлошъеча организацей балха юкъе кхоачамбоацараш кIезигагIа хургдар, нагахьа санна парте обкома промышленно-транспортни отдело, КПСС горкомаша, райкомаша, моттигерча Советий исполкомаша, Министрий Совето, совнархозо гIишлошъерий кадраш хьакъоастаяра, уж дIа-юха нийсъяра, царца кхетама болх бара чIоагIгIа теркам тIабахийта баларе. Хила йиш йолаш а дий укх тайпара хIама: «Чечингстрой» треста строительни управленешка прорабаши боккхагIа бола прорабаши ба гIишлошъяра болх ца бовзаш болах — зооветтехникаш, юрта боахама механизатораш, иштта кхыбараш, хIьата къона инженераш, мастераш — гIишлошъераш 2—3 шера мастерий помощникалла лел. ЧIоагIгIа теркам тIабахийта беза къонача специалисташа болх дикагIа Iомабара, майрра дIаувттабе беза уж бехктокхамерча балха участкашка.

ГIишлош хьалъяра болх тоабара боккха низ ба трестий строительни управленей керттера инженераш — гIишлош хьалъеча технически прогресс вIашагIъехкараш, Iилмаи техникаи дикагIйола опыт, кердадар балха юкъекхухьараш. Цхьабакъда, вай гIишлошъеча организацешкарча керттерча инженерех шоай начальникий заместителаш хул юкъара дешаш къестадара, кIезига гIулакхаш къеста а деш ха дIаухийт, гIишлош хьалъяра балха лерттIа технически тIахьожам лелабац, кIезига уйла ю строительни индустри дегIайоалаяра. Из кхоачамбоацар а дIадаккха деза вай.

ДIахо нов. Апряткина дувц гIишлошъерий бытах, къахьегама хьалех, кхерамзлен техниках, къахьегама а алапе а нормированех, гIишлошъеча управленей, архитектура, проектни организацей балхах.

Нов. Апряткина доклада доккха дакъа дIалоац гIишлошъяра партийни кулгалдара дешаша, гIишлошъераш семилетка диъалгIча шера план толамца кхоачашъяра оарцагIбахара профсоюзни организацей лоархIам бувцаш.

Укх шера эггара хьалха болх бе дIайолаялийта еза объекташ я синтетически этилови спирти танидаши (дубителаш) доаха Грозненски химически завода цехаш, крекинг-заводера этанови блок, Новогрозненски нефтеперерабатывающи заводера полиизобутилен доаккха Г-49 яха установка, «Красный молот» заводера чугунолитейнии нефтеаппаратнии цехаш, кхачан машиностроенеи, электрифицированни инструментии, электроизмерительни приборийи заводий хьалхара очередаш, домостроительни комбинат, Ермоловски дахчах хIамаш еча комбината дахчан цех, Вознесенка — Грозный яха мехкдаьтта провод, Грозный — Колхозное — Чир-Юрт яха газопровод, Грознера маьхк ю завод.

Дуккха хIамаш де деза укх шера наха чуIе цIеноши культурно - бытовой гIишлоши хьалъеча — хьалдаь даха деза 132.697 квадратни метр хиллал дола наха чуIе цIенош, 8320 дешархочоа лаьрхIа 19 школа, 375 моттиг йола 4 детсад, 400 менги бола 5 больница.

Коммунизма материально-технически база хьаярахи советски сага вахар тоадарахи йолча КПСС XXII съезда решеней ларда тIа оттаяь я 1962 шерара халкъа боахама план, йоах докладчика. Уж планаш кхоачашъеча шоашка доагIар де декхарийла ба вай сийлахь гIишлонхой. Цар декхар да шоай дерригa хьинар, материально-технически къахьегамеи ресурсаш хьалъе лаьрхIа объекташ ший ханнахьа яь яхара тIадерзаде. Нов. Апряткина къаьстта теркам тIабохийташ дувц гIишлош хьалъеча вай республикерча а кхыча республикерча а гIишлонхой дикагIа йолча коллективай опытах пайда эцара гIулакх. Совнархозои Министрий Советои хьажа а хьежа къоастаде деза гIишлоний организацешта, гIишлоний материалий промышленноста предприятешта, проектни организацешта специализаци яреи уж чIоагIъяреи дош.

Доклад йистейоаллаш нов. Апряткина белгалдоахх, республикерча гIишлоний организацешта, шоашта хьалхашка латта декхараш кхоачашдеш дуккха халонаш нийслу, бакъда, уж ерригаш а дIайоахалургйолаш я. ГIишлонхой доалахьа да доккхий чура кхоачамаш, хIара гIишлонхочун сийлахь декхар да цу кхоачамех пайда эцар, промышленни, наха чуIеи, культурно-бытовойи объекташ сиха а, дикагIа а, дарегIа а хьалъяр, 1962 шерара капитальни гIишлош хьалъяра план дерригача хьокхамашта кхоачашъяр.

* * *

ДОКЛАД йистеьлча пренеех эггара хьалха къамаьлдир Облсовпрофа председателанов. **Сидельникова.**

Вай мехка коммунизм хьалъеча хана керда гIишлош хьалъяр боккха лоархIам болаш гIулакх хилар белгал а доаккхаш новкъоста Сидельникова чIоагIа критика ю капитальни вложеней, план, йиллача ханна промышленни объекташ хьал а яь эксплуатаце дIаялара а нах чубаха цIенош, культурно-бытовой гIишлош хьалъяь яхара а планаш кхоачаш ца еча республика гIишлон организацешта.

Дукха кхоачамбоацараш долаш я хьалъяь а яьнна эксплуатаце дIаенна объекташ а. ГIишлон организацеша дукхагIа теркам бе боагIа кхерамзлен техника а санитарни гIулакхий а хьакъехьа объекташка дола кхоачамбоацараш дIадахара.

ДIахо оратора дувц, гIишлон организацеша шоай болх лерттIа вIаштIехьбаькхха ца хиларах, хIьата из бахьан долаш, йоах цо, дукха болхлой дIабувл гIишлон организацешкара. Цу даькъе чIоагIгIа критика ю нов. Сидельникова совнархоза шоллагIча строительно-монтажни управленена.

ГIишлон организацешка болх лерттIа вIаштIехьбаккхара, гIишлонхошта юкъе боагIача тайпара кхетама болх ца лелабара хьакъехьа профсоюзни организацешта нов. Апряткина ший доклада тIа яь критика нийса я, йоах нов. Сидельникова, хIьата уж кхоачамбоацараш дIадаха. республикерча профорганизацей низ кхоачарг ба аьнна дош а делар цо пленума.

НИЙСА я докладчико тха треста балха яь критика, аьлар «Чечингстрой» треста управляюще нов. **Кашлинске,** хIана аьлча паччахьалкхен план кхоачашъяьяц оаха, болх дика вIаштIехьабаькхха ца хилар бахьан долаш. Цхьабакъда, тха балха юкъе кхоачамбоацараш нийслу тха бехках доацаш а. Госплано кхетамца вIаштIехьа а яьха увттаяц планаш. 17-зза хийцай цо дахача шера треста план. Дуккха кхоачамбоацараш долаш хул технически документаци а. 33 объект яр тха технически документацеца Iалаш ца еш. Ледара латт трест материальни гIирсаца Iалашъяра болх а.

ХIанз треста болх тоабара дуккха гIулакхаш вIаштIехьдоах оаха. Иштта малярнии штукатурнии балхашта механизаци ю, хIьата къахьегама овсарле лакхъяра а гIишлош хьалъеш дIадодар кIезигдара а дикка балхаш ду. Укх шера хьалхарча квартале соахкарчул 5 процент совгIа къахьегама овсарле лакхъяьй. «Чечингстрой» болхлой тешаш ба укх шера план шоаш толамца кхоачашъергхиларах.

ДУККХА кхоачамбоацараш да республике гIишлош хьалъяра балха юкъе, аьлар пленуме къамаьл даьча республика госплана председателанов. **Брыксина.** ДIадахача шера шоашта дIахийцача ахчах бизза пайда эцанзар республикерча гIишлошъеча организацеша. ГIишлош хьалъяра план кхоачаш ца яра керттерча даькъе бехке ба цу гIулакхага хьожаш бола республикера кулгалхой. ГIишлой объекташка лерттIа вIаштIехьбаькххабац организационнии политико-массовии болх. ГIишлош хьалъяра график телха ца яйтара тIахьожам лелабац. Ала дезаш да республике цхьатарра массехк объект хьал а йолайийя царех цхьаккха йисте а ца йоаккхаш ютилга.

Республика гIишлошъераша балха юкъекхахьац прогрессивни методаш. Масала, республике хIанз а дIадоладаьдац йоккхача-панельни гIишлош елга. Иштта хьалъяьча гIишлонашка ахча кIезигагIа дода, хIьата сихагIа хьалъяь а йоал.

ДИКА къахьийгад дIадахача шера тха управлене коллективо, аьлар совнархоза чуйоагIача № 9 йолча строительно-монтажни управлене начальника нов. **Сидоренкос.** Хьалъяьй нефтехимическии химическии объекташ. Царех керттераяраш я фенол, синтетически спирт, полиэтилен доаккхаш йола объекташ. Иштта къахьега вIаштIехьдаьннад гIишлош хьалъеча керда техника кхачарах. ХIанз тхога я 50 тонн хьалъэйеш йола кран, 20 тоннага кхаччалца дозал дола аьшкабетона конструкцеш, иштта кхыдараш.

Ала дезаш да, йоах дIахо нов. Сидоренкос, гIишлош хьалъяра балха юкъе дукха кхоачамбоацараш долга. Совнархоза чуягIац цхьайола гIишлош ю организацеш. Цудухьа вIаштIехьдалац ханнахьа гIишлош хьал ца яра бахьан тахка. Во оттадаьд совнархозе гIишлошъераш материалашца Iалашбара гIулакх. Ханнахьа хьакхачац арматура, кхыйола гIишлой материалаш.

ДIАХО къамаьл дир республика просвещене министра нов. **Ромовске.**

Укх шера хьалхарча квартале школаш хьалъяра итогашка хьежача гуш да из болх во латтилга. Цун керттера бахьан да «Чечингстрой» треста кулгалхоша организационни болх лерттIа ца оттабаьлга.

Дукхача райисполкомаша шоай инициативах дIаболабаьб школаш хьалъяра болх. Из дика гIулакх да. Цхьабакъда, школашка кхаь сменах дешаргдоацаш бола болх вIаштIехьбаккхара хайра хIама даьдац цхьайолча райисполкомаша. Масала, районе кхаь сменах дешаше а кхыча гIулакха шийгара ахча дIадахийтад Ачхой-Мартана райисполкомо. Школаш хьалъяра гIулакха терко яц Грозненски горисполкомо а.

ГIишлошъеча организацей декхар да, аьлар нов. Ромовске, сихагIа школаш хьалъяь яхар.

„ЧЕЧИНГСТРОЙ» треста 4-ча СМУ начальника нов. **Г. Д. Альтемирова** аьлар, дIадахача шера цхьайола гIишлош йистеяьха дIаенналe а шера йола гIишлой - монтажни балхий план кхоачашъянзар оаха.

Нов. Апряткина ший доклада тIа нийса аьлар, гIишлош ю балхаш ханнахьа кхоачаш ца дара керттера бахьан, гIишлошъеча организацеша шоай средстваш йохаяь, дуккхача моттигашка дIайоаржаяр да, аьнна. Из да тха организацена план кхоачашъяра новкъарле яьр а. ЛоархIамегIа йолча объекташта дукхагIа низ тIа а бохийташ болх баьбаларе план дикагIа кхоачашъюлургъяр.

Лоадама балхашта механизаци яьяц тха управлене. НонагIа дола балхаш кулгашца де дезаш хул. Цо ханнахьа планаш кхоачашъяйтац, къахьегама овсарле лохъю, гIишлошка дIабода мах лакхбу. Цу хьакъехьа треста кулгалхошка дийцачох хIама хилац.

ТIаьдача хьунах хьадаь кораш, наIараш во хул, царна угольникаш увттае еза. Из гIулакх тоадара тресте хьу йоккъаеш йола камера е еза.

КЪАМАЬЛ даьча республикански «Стройбанка» контора управляюще нов. **В. Г. Сахнос** белгалдаьккхар коммунизм хьалъяра хьашташа гIишлош ханнахьа а дика а хьалъярал совгIа царга дIайолха материалаши ахчеи кходелга а къахьегама овсарле лакхъелга а дIадехаш хилар.

ГIишлошъеча организацей цхьаболча кулгалхоша бокъонца уйла яц цу гIулакха. Хьалъеча гIишлошка дIадодачун лоархIам беш, къахьегама овсарле лакхъеш йола организационно-технически мероприятеш оттаяьяц. ГIишлошъеча 8 организаце заданеш кхоачаш а ца еш гIишлош хьаеш дIадодар, дахийта доагIачул дукхагIа дIадахийтад.

Укх шера дика балхаш даьд гIишлошъеча организацеша, цхьабакъда, царна юкъе а кхоачамбоацараш да. Хьалхарча квартале еннача отчеташа гойт гIишлошка дIадодар лохдара енна заданеш кхоачашъяь ца хилар.

ДукхагIа йолча гIишлошъеча организацешка алапий къахьегама овсарлела сихагIа лакхлу. Къаьстта во латт из гIулакх № 3 йолча СМУ (начальник нов. Курпилянский), № 4 йолча СМУ (начальник нов. Пачулия), иштта кхычахьа.

ГIишлош хьалъярга дIадодар совдувлара керттера бахьанаш да болх во вIашагIболлар, гIишлош хьалъеча материалашта тIахьожам ца хилар, дIадодача ахчан а материалий а кхом ца бар.

«Стройбанка» контора болхлоша дика кхетаду парте ЦК шоашта хьалхашка оттадаь декхараш, хIьата шоай беррига низ дIа а лургба капитальни гIишлошъяра бола тIахьожам чIоагIбара.

ДIАДАХАЧА шера ший план 95 процент мара кхоачашъянзар № 5 йолча СМУ, аьлар коммунистически къахьегама бригада бригадира нов. **А. А. Маматовас.** План кхоачаш ца яра керттера бахьан да ханнахьа асфальти кхы балха эша хIамаши хьатIа а кхухьаш болх дIа ца бахьар.

Болхлоша дукха ха йоаккхар бе болх боацаш, е 4—5 саго берг бола болх бе дIаоттавора 8—10 саг. Балха новкъостал деш йола механизмаш кIезига яр, хIьата яраша а лерттIа болх бацар. Цу гIулакха къахьегама овсарле а болхлошта хьадоагIа алапий а лохдора.

Укх шера болх кIеззига дикагIа лел тха. Хьалхарча квартала план кхоачашъяьй, хIьата а укх шера а уж лакхе дийца кхоачамбоацараш нийслу.

Аз дех совнархоза кулгалхошкара тха СМУ балха дукхагIа уйла тIаяхийтар, из балха эшача хIамашца, механизацеца Iалашъяр, тIаккха оаха план ханал хьалха а дика а кхоачашъергья.

ДIАХО къамаьл даьча Нохч-ГIалгIай Совнархоза председатела заместитела нов. **Павлова** белгалдаьккхар, гIишлой-монтажни балхий планаш дукхача хана денз кхоачаш ца еш хьайоагIаш хилар. Цун бахьан да, аьлар цо, хIара шера 15—20 процент йоккхагIа уж увттаеш хилар.

Доклада тIа белгалдаьха кхоачамбоацараш а гIишлонхошта яь критика а нийса яр, хIана аьлча цар шоай балха тIара кхоачамбоацараш хIанз а дIадаьхадац. Капитальни гIишлош хьалъяра хьахьожадаь ахча капитальни ремонт ярга а кхыча балхашка а дIаухийт, хIьата гIишлошъяра план кхоачашъяра цо чIоагIгIа новкъарле а ю. Цудухьа партийнии профсоюзнии организацеша а ерригача общественносто а тIахьожам лоаттабе беза капитальни гIишлошта хьахийца ахча цу гIулакхага мара дIадохийтаргдоацаш.

Ца дийцача даргдац гIишлой организацей балха чIоагIгIа Iоткъам беш. болча заказчикий балха хьакъехьа а. Из къаьстта белгалбоал бIаьстан юкъе проектно-сметни документаци дIачулуча хана. ГIишлонхой специальни материалашца Iалашбе декхарийла ба заказчикаш, хIьата а ханнахьа специализированни материалаши оборудовании хилийтара заказчикаша вIалла йоакхо яц.

ЧуIе цIенош деча тха 9-ча управлене а кхыча гIишлой организацей а дикача балха опыто хьахьокх болх дика вIаштIехьбаькххача, ахча дуккхача гIишлошка дIа-юха дийкъа ца а лоаттадеш, сихагIа йистеяха езача гIишлошка дIаухийташ хилча гIишлошъяра балхаш дуккха сихагIа йистедаха йиш хилар.

КЪАМАБЛ де дош делар Урус-Мартана райисполкома председатела нов. **Яндарбиева.** «Чечингстроеи» «Сельстроеи» хьалъеча гIишлой хьакъехьа ше дувцаш цо белгалдаьккхар, районе кхоачамболлаш бераашта деша моттигаш ца хилар. Просвещене министерстваи госпланои увттаеш йола тха районе школаш хьалъяра план тхона мелла школьни помещенеш эш ца а хьожаш увттаю. Во лел чуIе цIенош хьалдареи райцентре водопровод йиллареи гIулакх а. ХIанз а къоастадаь даланза да кхайкорах цамогаш бола нах боадабу стационар хьалъяра дош, «Красноармейский» яхача совхозе бани хьалъеш латта массехк шу да.

Районе гIишлош хьалъяра балхаш мела а во а лел гIишлош ю болхлой а эшаш йола материалаш а ца хилар бахьан долаш. ГIишлошъеча организацеша шоашта хьахийцача ахчах бизза пайда эцац, хIьата хьалъеш латта гIишлош йистеяхара хьакъехьа луш жоп а дац.

Хьалъе йолаяь халкъа образоване даькъера ерригa объекташ хьалъяь яха аьнна «Чечингстрой» трест Министрий Совето декхарийла ергья а дIахо шоаш планаш оттаеча хана просвещене министерстваи госпланои тхона эшача гIишлой лоархIам а беш оттаергья а мотташ да тхо.

КАПИТАЛЬНИ гIишлош хьалъяра план кхоачашъяра вай декхарийла да, йоахар гIишлош хьалъяреи архитектураи управлене начальника нов. **Федотова,** юрташка гIишлош типови проектах хьалъе, индустриальни методаш юкъе а кхувлаш. Украине а кхыча республикашка а я хьайбаш чудоахкадеча помещеней дика проекташ. Царех кхетамца пайда эца беза. Дика хургда кердача Министерстве капитальни гIишлош хьалъяра гIулакх леладергдола отдел хьайийлача. ЛоархIамера декхараш да «Сельстрой» треста кхоачашде дезараш а. Федераце цхьайолча республикай Украина опытах юрташка хьалде деза 4—8 квартирах латта ши этаж йола цIенош.

Къаьстта теркам тIабахийта дийцар нов. Федотова аьшкабетонни изделехи йоккхача панелахи цIенош хьалдар. Цу хьакъехьа цIенхаштта критика йир оратора совнархоза гIишлоний управлене начальника нов. Сидорова.

ЗIамигача организаце, 131-ча строительно-монтажни поездо (нач. нов. Курочкина) йоккхача панелах ду цIенош. Цхьабакъда, совнархозо деш дац из. Кхыметтел 1959 шера хинна панелаш еш йола установка а дIаяьккхай совнархозо.

Хьалъеча гIишлой дикал-волше ювцаш нов. Федотова белгалдаьккхар, чура, къаьстта каридорий пенаш, боарамал сомах даро квартираш готъеш хилар.

Иштта лоархIаме да хьаеш йолча квартирашка хьежжа дика товргйола мебель арахецар. Грознерча фабриикий цхьайола мебель цIагIа чуяргйолаш хилац.

№ 2 йолча СМУ коммунистически къахьегама бригада бригадира нов. **Шелега** белгалдаьккхар йоккхача панелахи кхыча конструкцехи гIишлошъяра гIулакх дуккха дийца хилар а цу хьакъехьа даь лоадама хIама ца хилар а. Цудухьа, йоахар цо, вай масса хана а кхыча республикаел тIехьалатт. Бакъдац бахьан материалаш ца хилар да аьлча. Бахьан да йоккха панелаши тайп-тайпара аьшкабетонни изделеши хьаелга даккха ма дезза вIаштIехь ца даккхар.

ГIишлош хьалъяра планаш кхоачаш ца яра бахьанаш ше дувцаш, йоахар нов. Шелега, лаьрхIа тоабе беза автотранспортни организацей болх. Объекташка хан-ханнахьа материалаш тIаккхахьар боккхача пайданера гIулакх да.

ХIанз «Красный молот» заводе чугунно-литейни цеха реконструкци еш да тхо. Болх бу моттиг къе я. ГIишлоний материалаш дIа-юха кхахьара эшаш йола механизмаш ца хиларах балха дикка новкъарленаш хул.

Сона хетачох, Iалаьмате дика хургда гIишлоний объекташка комплексни бригадаш вIашагIъехкача.

Вай республике хьалъеш дуккха лоархIамера объекташ я, аьлар ший къамаьл йистедоаллаш новкъоста Шелега, дикагIа йолча гIишлонаш хьалъерий опытах пайда а эцаш, вIаштIехьбаккха беза болх.

ДIАДАХАЧА шереи 1962 шера цхьоалагIча кварталеи даьчар итог йича, йоахар республика Министрий Совета председатела заместитела нов. **Сухина,** гуш да гIишлошъеча организацей балхашта юкъера цIенхашттара кхоачамбоацараш.

Соахка хьал ца деш дисад 40 эзар квадратни метр хиллал дола нах чубаха цIенош. Укх шера а 80 процент мара кхоачашъяьяц хьалхарча квартала план. Къаьстта во кхоачашду из гIулакх совнархоза чуйоагIача организацеша. Цар шера йола план 2 процент мара кхоачашъяьяц.

ЛаьрхIа йоакхо е еза наха чуIе гIишлош хьалъяра. Нн. Сидоровеи Кашлинскеи кхетаде деза планаш кхоачашъянза ярг ца хилар.

Городе я цхьацца гIалаташ долаш йола хьалъяь яьнна гIишлош. Горсовета кулгалхойи нов. Федотови декхарийла ба цу гIулакха лерттIа тIахьожам лоаттабе.

ЛоархIамера а пайданера а хIама да республика Министрий Совета ерригача гIишлоний организацешка хьожаш хургйола УКС вIашагIйоллар.

Горсовета председатела нов. Похвищева, комхоза министра нов. Дегая лерттIа йоакхо е еза городе мел эша коммунальни гIулакхаш кхоачашдара. «Чечингпроекто» бокъонца вIаштIехьдаккха деза проекташ увттаяр. Овлангара тоаде деза гIишлоний организацешта кулгал дара гIулакх.

* * *

Дийцача дешах йоаггIаш йола решени тIаийцар пленумо.

СЕРДАЛО
2-гIа оагI. 15 апрель, 1962 шу.

КПСС НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА III ПЛЕНУМ

НОВКЪОСТА А. С. ТРОФИМОВА ДОКЛАД

«КПСС Программаи Уставеи проекташ ювцача хана тийннача предложенешкеи замечанешкеи хьежжа даьча гIулакхий хьакъехьа» доклад йир КПСС Нохч-ГIалгIай обкома хьалхарча секретара нов. **А. С. Трофимова.**

Советски Союза Коммунистически парте XXII-гIа съезд, аьлар цо, дерригдунен исторен чухь хоадамболлаш дола дакъа лоацаш йолча лоархIамерча событеех я. Уж тайпа событеш белгалъялар да ха дIа ме йода цар лоархIам кхы а дукхагIа лакхлуш хилар, цар идеех дуне хувцаш бола сийлахь-боккха материальни низ хулаш хилар.

«ДIаухаргда шераш, даргда бIаь шераш, — яьхад Н. С. Хрущева, — цхьабакъда шоашта даьча гIулакха хам беш болча наха цIаккха бицлургбац 1961 шера октябрь, йицлургьяц Iалаьмате чIоагIа барт тайнача хьале КПСС Программа — коммунизм хьалъяра программа тIаийца вай парте съезд».

Вай партена дола закон да коллективно кулгалдара ленински принципаш чакхйоахилга, халкъаца парте айхха бувзам хулга. Цхьаь-цаI чурча а арахьарча а политика доккха дош дац парте коллективно ца дувцаш. Традици а хинна дIаэттад парте съездашка, Центральни Комитета Пленумашка, СССР Лакхехьарча Совета сессешка къоастадайта тIадахьаш дола дешаш ерригача парте а дерригача халкъо а шерра дувцилга.

Программаи Уставеи проекташ шерра ювцаш шиъи ахи бутт баьккхар, хIаьта наха чIоагIа дакъа а лаьцар. Берригача мехка санна, Нохч-ГIалгIай АССР-е а кIоаргга йийцар Программаи Уставеи проекташ ерригача юххьанцарча партийни организацей собранешка, районни, городской, областной партийни конференцешка. 48 эзарнега кхоачаш саг вар цига дакъа лоацаш, 7200 совгIча саго къамаьл дир. Уж документаш дувцаш цу тайппара цаIи ахи эзар совгIа къахьегамхой ·собрани йир предприятешка, колхозашка, профсоюзни комсомольски организацешка. Цига вIашагIкхийтта 200 эзар гаргген къамаьл деш 7 эзар гаргген саг вар.

Цул совгIа, республикански газеташка а радиовещанеи телевиденеи комитетага а ши эзар гаргга письмо денад парте Программаи Уставеи проектай хьакъехьа, царех кепа теха арадаьккхар а радио чуи телевиденеи гIолла дадийшар а 1600 совгIа письмо да.

Сакхетам лакха болча, къахьегамхошта шоай хьамсара парти боарам боаццаш чIоагIа дукха езача, семилетка заданеш толаме кхоачашъяр духьа лоаттабеча къовсаме политически къахьегамеи хьинар айденнача хьалашка чакхдаьлар парте исторически документаш коллективо дувцилга. Дуккха лоархIамера предложенеши критически замечанеши елар боахамеи культураи строительства дешаех, бахача наьха вахара хьал тоадарах а царна эшараши цар дIадехараши кхоачашдарах а, республика партийни, советски, боахама, профсоюзни, комсомольски организацей балха юкъера кхоачамбоацараш дIадахарах а лаьца.

КПСС XXII-ча съездо союзни республикай компартей ЦК-ашта, парте крайкомаштеи обкомаштеи тIадиллад парте Программаи Уставеи проекташ ювцача хана хьатийннача ерригача замечанешкеи предложенешкеи хьожилга, кхоачамбоацараш дIадахара де дезар делга, шоаш даьр партийни пленумашка, конференцешка, КПСС Центральни Комитетага дIахойтилга.

Докладчико йоах, еррига предложенеши критически замечанеши хьажа йоаггIача организацеша хьажа а хьежа къоастаяьй.

Совнархозаи цун предприятештеи йоагIаш я планаш увттаечеи материально-технически Iалашо ечеи хана нийслуш дола кхоачамбоацараш дIадахара тIаерзаяь йола дукха предложенеш. Цар дувцар производство вIаштIехьъяккхара гIулакх тоаделга, технологи эргайоахаш тоаелга, производственни процессашта механизации автоматизации елга, арахецаш йола продукци дикагIа хулийтилга а из яккхарга дIабода мах лохбелга а да.

Иштта, масала, Старопромысловски, Сунженски, Заводской районни партийни собранешкеи конференцешкеи болх беш йолча къаьнача скважинай фонда болх тоабара дешаш гIеттадир. Буровой организацей болх кхоачамбоацаш хилара къаьстта чIоагIа уйла тIаяхийта езилга белгалдир.

Мехкдаьтта доаккхачеи газови промышленноста коммунисташа яь критически замечанеш чакхйоахаш балхаш даьд. Иштта, 1961-ча шера декабре КПСС Грозненски горкома бюрос «Старогрознефтеи» «Октябрьнефтеи» бурув деттача конторай гIулакхаш техкар, цар гIулакхаш хIанз тоалуш латт, бурув тохара планаш кхоачашъю.

ДIадахача шера боккха болх баьб, алашца дукхха йоагаеш хиннача, мехкдаьттаца арайоагIача газах пайда эцара. Мехкдаьттеи гази турбашка гIолла цхьан дIаахийтара хьалхагIе отта а яь балха юкъейихьача схемах пайда а ийца ноябре Хаян-Корта майда тIара дерригa алаш доадир. Цо торо хилийтар кхы тIа а ден-бус 200 эзар кубометрал дукхагIа газ яккха.

Цхьабакъда, бурув тохара балха юкъара хьал дIахо а ледара да. Дуккхача конторашка, хьалха а санна, лоха латт къахьегамеи технологически дисциплина.

Цун лоархIам а баь, парте обкома бурув деттача организацей республикански актив йир, цига чIоаггIа доашхаш хьежар бурув деттача организацей балхаш кхоачамбоацаш хилара бахьанашка, кхоачамбоацараш дIадахара де деза гIулакхаш белгалдаьхар.

Дукха критически замечанеши предложенеши еннаяр промышленни предприятеш тIехьаюсилга дIадаккхара деша хьакъехьа.

ХIаьта а гучох, йоах докладчико, цхьабола кулгалхой яьча критиках нийса выводаш е Iемабац, шоай предприятеш тIехьайисарга баьннаб уж, болх инициатива йоацаш, мела бу.

Шоай балха стиль тохкийла, предприятеш тIехьаюсилга дIадаккхара уйла йойла новкъосташа Яковлева — слюдяной фабрика директора, Колесникова — тарно-мебельни комбината управляюще, Назарова — Грозненски химически завода директора, Марченко — электромеханически завода директора, Штейнберга — совнархоза кога гIирс беча фабрика директора.

Совнархоза, министерствай кулгалхошка, предприятей директорашка планаш кхоачаш ца ярах шоаш партийни бехктокхаме хилар дIахайта деза, парте райкомаша цу предприятешта къаьстта тIахьожам лоаттабе беза.

Парте обкомо, горкомо, республика Министрий Совето кхоачашъяьй Первомайски, МагIалбика районни а областной а конференцей делегаташа, Шалински шекара завода, Заводской района болхлоша баха нах транспортаца Iалашбелга тоадара, мухьаш дIа-юха кхахьара даькъе порядок яра хьакъехьара критически замечанеш. ДIахо йодача хана а тIагIертта кхоачашде деза из дош, ерригача автохозяйствашa дика болх бергболаш гIулакх вIаштIехьдаккха деза.

Г-18 яха установка Iомаяра дош дуккхаза гIеттадаьд кренинг - завода болхлошеи инженерно - технически болхлошеи.

Халкъа боахама Совето 1961 шера 14 декабре дийцар из дош, цу установка дуккха узлаши аппараташи тоаеш эргаяхара кхы тIа а средстваш хьожайир.

Цхьабакъда, коксонагревательни пишкаи дом лувцача системанеи эша чертежаш хIанзалца хьа ца деннача «Гипрогрознефта» бехках, хIаьта иштта «Красный молот» яхача заводо аппараташ оттаелга дохадарах Iалаьмате мела ду балхаш. Г-18 яха установка тоаеш эргаяккхара къаьстта тIахьожам лоаттабе беза нов. Пальчикова.

ЦIенхаштта нах шоашта раьза боацаш хIамаш дуккхаза хезад планаш кхоачаш ца еча, нах чубаха цIенош эксплуатаце дIалулга дохадеча, беш бола болх дика ца беча гIишлон организацешта.

Республика промышленноста балхах дувцаш нов. Трофимова йоах, болхлошеи инженерно-технически болхлошеи хьинаре болх бар бахьан долаш, цо толамца кхоачашдир шийна хьалхашка оттадаь декхараш. Предприятешка Iомаяьй дуккха керда прогрессивни технологически процессаш, хьаяьй дIахо а мехкдаьтта доаккхеи нефтехимически промышленность дегIаахара боккха лоархIам бола тоаяь агрегаташ, механизмаш, прибораш.

1961 шера валови продукци арахецара план 102,6 процент кхоачашъяьй республика промышленноста. 1960 шера хинначул промышленни производства объем 11 процент совгIа лакхъеннай. Дикка тIехкхоачашъяьй къахьегама овсарле лакхъяра, продукцега дIабода мах лохбара заданеш, планал совгIа 10.240 эзар сом мах бола продукци яьккхай.

Республика халкъа боахам дегIабоалабара паччахьалкхен планах укх шера валови продукце объем 14,7 процент лакхъе лерхI, цунца совнархозе гIолла 15,2 процент а еш. Химически промышленноста производство 62 процент лакхлургья, 1965 шера, вешта аьлча, семилетка йистейоалача шера хургболча боарамал дукхагIа доаккхаргда мехкдаьтта. Парафин 50 проценти геттара дика дола бензинаш 35 проценти дукхагIа доаккхаргда. ДукхагIа доахаргда халкъа дукхха эша товараш: хьайбай даьтта 15 процент, ганарий даьтта 35 процент, мебель 20 процент. 1961 шера хинначул къахьегама овсарле совнархоза промышленносте 6,6 проценти моттигерча Советий промышленносте 3,4 проценти лакхлургья.

ДIахо докладчика йоах, КПСС XXII съезда материалаш ювцаш шоаш даьча къамаьлашца республикерча къахьегамхоша къаьстта теркам тIабохийташ дийцар юрта боахам дегIабоалабара дешаш. Юртбоахама производство дегIайоалаяра йолаш йолча йоккхийча торонех пайда эцара хьакъехьа, къахьегама овсарле лакхъяра, продукцега дIабода мах лохбара наькъех предложенеш тийлар.

Яьча критикага хьежжа хIамаш дIаювча лаьттай структурага юха а хьежачул тIехьагIа республикерча колхозашеи совхозашеи чIоаггIа кезигъяьй кIезига продукт луш йола культураш, хIаьта дукхагIа дIаюв хьажкIаш, шекара свекла, бобови яраш санна йола маьхера культураш.

ХIанз оттаьча структурах 1962 шера дерригача оахача лаьттаех хьажкIий удельни доза1 31,5 процент, дIадахача шера 25,7 процент мара ца хиннача, шекара свекла (фабрични а доакъара лаьрхIар а) дIаювргья 15 эзар гектар. Производства юкъехьу керда культураш: горох, чина, бобаш, 3200 гектар лаьтта къоастадаьд уж дIае. КIезига хьувкъаш йола цхьан шерара баьцаш кIезигъю, дерригача оахамах 1,8 процент мара дIалоацаргдац цар, хIаьта дуккхача шерашка тIаювла баьцаш дIайоахаргья.

Шоаш даьча къамаьлашца коммунисташа дийцар къаьсткъаьстача боахамашта а бIарчача района а доагIаш дола хоадамболлаш дола дешаш. Иштта, масала, Надтеречни района парторганизаци чIоагIа сагота яр Надтеречни канал даккхара проекта гIулакха. Тахан дIаала йиш йолаш да 16,5 миллион сом берригa сметни мах бола Надтеречни канал доаккхилга капиталовложеней плана юкъедихьад, аьнна.

Укх шера канал даккхара 2 миллион сом къоастадаьд. Цу средстваех дергда магистральни канал доаккхаш ду лаьттанцара балхаш, хьаергья «Калаус» яхача сухаречье гIолла дюкер. Тиркацара канал болх бе доладолийта ха 1965 шу оттадаьд.

Каргалински партийни организаце дуккхаза а гIеттадаьд Сулу — Чубутлински массиве хий дехка оросительни сеть тоаеш эргаяккхара дош. Проектно-изыскательни балхаш дара хин боахама управленена укх шера 7 эзар сом хьожадаьд.

Хий дехка керда гIишлош хьалъярца цхьана хий дехкаш долаш долча лаьттаех чIоаггIа дикагIа пайда эцаргбола хьадда гIулакхаш динза даргдац.

Лоаман а кхыча а районашкара къахьегамхой чIоагIа дага доаллаш ба лакхача лоамашкара боккхача маьхера даьгIенаш караерзаяра гIулакх. Царех пайда эцара болх хIанз дIаболабеннаб. ДIадахача шера лоамашка дехкад хьалхара километраш наькъаш, хIаьта иштта тиллад массехк тIий а. Укх шера дикка дукхагIа дергда уж балхаш.

ДIахо нов. Трофимова ший доклада тIа дувц, юрта боахама специализаци яра, производственни объекташ хьалъяра, колхозаши совхозаши материально-технически Iалашъяра, лаьттаех пайда эцилга тоадара даькъе даь балхаш. Из боккха болх а ба, хадданза эргабоахаш тоабе безаш а ба.

КПСС ЦК мартовски Пленумо юрта боахама болхлошта хьалхашка оттадаьд ялат, дулх, шура, кхыйола продукташ йоахилга сихха лакхдара хьакъехьара декхараш, кердача а дикагIча а тайпара юрта боахама кулгалдара система хьаяьй. Пленума решенеш толамца кхоачашъяр — республика партийнии советскии организацей доккха декхар.

ДIахо докладчика дувц городаш, юрташ тоаяь хозъеш, бахача наьха хьашташ дикагIа кхоачашдеш баьча балхах.

Республике ехха а яьнна эксплуатаце дIаеннай 26 километр водопроводни линеш, 16 километр улицай газови сеташ, газ чуйиллай 4100 совгIа йолча квартирашка. Коммунальни боахам дегIабоалабара дукха средстваш хьежаю. Царех дикагIа пайда эца беза.

Республике хадданза дегIайоагIа товарооборот, лакхлу покупателашта гIулакх дара культура.

1961 шера республика розничнитарговли сете гIолла дукхагIа дехкад халкъа дуккха эшаш дола е тайпа товараш: дулх, ганарий даьтта, шекар, крупаш, зип, даьрий, кога гIирс, мебель, хIамаш ютта машинаш, радиоприемникаш, телевизораш, холодильникаш, кхыдола товараш.

Халкъа дуккха эшача товарий лоархIам а баь, моттигерча Советий промышленни предприятеша 1960 шера денначул торговле организацешка дIадахача шера уж товараш 14 процент дукхагIа деннад.

ДIадахача шера торговле министерства торговле сеть 29 магазини лареки лакхъелар, царех гор. Грозне йистошка 17 а йолаш. Республика дукхагIа йолча районашка районни исполкомийи городской Советийи торговле штатах йоаца общественни отделаш вIашагIъеххай. Шоай болх толамца а бу, бахача наха эша кхачани промышленнии товараш Iалашделга тоадара торгови организацешта новкъостал а ду Ленински, Заводской, Гудермесски райисполкомий торговле общественни отделаша.

Цунца цхьана хIанз а дуккха магазинаш я товароборота планаш систематически кхоачаш ца еш, оттаяь товарий ассортимент йоацаш. Дика доаца а къаеннача фасонах дола а товараш дохка оттадеш моттигаш кIезига яц. Ийдархошкара сов ахча доаккхаш а доагIачул кIезигагIа товараш дусташ а, спекулянташка дефицитни товараш дохкаш а моттигаш я, хIанз а дIадаьккхадац растраташ елгеи хIамаш лечкъаелгеи, цо баха а боагIаш эгIазкхувл къахьегамхой.

ЛоархIам боллаш болх баьб школаши берий учрежденеши хьалъеш а дукхача сменах занятеш елга дIадаккхара а. Укх шера дукхагIа хул школаш хьалъяра дIадохийташ дола ахча. Берригa низ тIабахийта беза керда школаш хьалъяра план кхоачашъяра.

Йоккха моттиг дIалаьцар доклада юкъе пропагандаи, агитацеи, культурно-просветительнии балха дешаша. Культура министерстваси моттигерча Советашеи дикка гIулакхаш даьд культурно-просветительни учрежденей болх тоабарах йола предложенеш кхоачашъяра. КIезиг дукха тоаденнад культура учрежденей кадраш кийчъяра гIулакх. Дуккха мехкарийи кагий нахи деша багIа лакхерчеи юкъерча специальнии заведенешка, Грозне хьайийлай ши отделени йола культурно-просветительни школа. Культура учрежденешка художественни самодеятельносте дакъа лоацаш ва 33 эзар гаргга саг. Дуккхача клубашка ю тематически сайренаш, диспуташ, хаттарийн жопий сайренаш, КПСС XXII съезда материалех йола лекцеши докладаши, дешарий конференцеш, хьалха латтарий опыта пропаганда ю.

Иштта цIенхаштта белгалдаккха дезаш да культура министерстваси моттигерча цун организацешеи, хIаьта иштта цхьайолча моттигерча Советашеи культурно-просветительни учрежденей терко геттара кIезига еш хилар.

Республикера партийни организацеш декхарийла я дынах юхедисарашца лоаттабеш бола къовсам чIоагIбе а тайп-тайпарча идеологически балха средстваехи наха юкъе беча антирелигиозни балха дуккхача формехи методехи пайда эца а. Иштта хьинаре къовсам лоаттабе беза дIаяхача замах юхедисача кхыдарашца а.

Докладчико белгалдоаккх, парте Программа ювцача хана къахьегамхоша яь критически замечанеши предложенеши лаьрхIа Iомаяр партийни организацей лоархIамера декхар хилар. Уж цIенхаштта теркал еча моттигашка дукха кхоачамбоацараш дIа а доах, гIулакхаш дикка дикагIа а лел.

Кхоачамбоацараш дIадахареи де лаьрхIа гIулакхаш кхоачашдара хадданза тIахьожам лоаттабареи духьа парте обкомо, горкомаша, райкомаша партийни балха керда формаш юкъехкувл, дуккха коммунисташ общественни хьисапе партийни органаша деча балхашта юкъеувз.

КПСС обкома бюрос ладийгIар ший балха тIехь общественни хьисапе беш бола болх дегIабарах парте Наурски райкома яьча отчетага. Цу района дика опыт хьаллаьцай парте кхыча райкомаша а. Цу деша хьакъехьара КПСС Заводской райкома опыт тохкам баь чIоагIъяьй парте Грозненски горкомо.

ХIанз укх сахьата парте ерригача горкомашкеи райкомашкеи вIашагIъехкай 39 штатах йоаца отдел, 60 комисси, совет, политически дешара цIеноши кабинеташи. Общественни хьисапе болх беш я редколлегеш, штатах боаца инструктораш, сектораш. Администраце беча балха тIахьожам лоаттабеча 529 комиссе болх беш юххьанцарча партийни организацешка 2147 коммунист ва.

Общественни хьисапе беш болча партийни балхах дика беркат доал парте горкомий райкомий, юххьанцарча организацей организаторскии политическии болх тоабара, дуккхача къахьегамхошцара цар бувзам шербара.

Цхьабакъда, мукIарло де дезаш да парте обкомеи, горкомийи райкомийи организаторски балха боарам парте дIадехарашка хьежжа ца хилар. Из да республикерча халкъа боахаме дуккха цIенхашттара кхоачамбоацараш хилара бахьанех цаI. Кхоачам болаш хьабехац вай кулгалдеча кадрашкара болх, эсала тIахьожам лоаттабу цар беча балха. Тамаш яц цхьаболча кулгалхоша, шоаш болчара пайда эцанза дола кхоачамаш лохаш а планаши заданеши толамца кхоачашъяра нах оарцагIбоахаш а шоашта хало ца яр.

Ха деза, КПСС Программа толамца кхоачашъярах йола къахьегамхой предложенеши замечанеши, кулгал деча кадрай кхетам халкъа опыта хьаькъалца лакх а беш, хадданза юкъекхувларгхилар. Цудухьа айхагIа а чIоагIагIа а хила беза нахацара вай бувзам.

Областной партийни организаци декхарийла я керттера теркам КПСС XXII съездо оттадаь коммунизм хьалъяра декхараш практически кхоачашдара йолаш йолча торонех дукхагIа пайда эцара тIаберзабе, наха юкъера организаторскии политическии болх овлангара тоабе, кIара предприяте, колхозо, совхозо паччахьалкхен планаш кхоачашъяра цIенхаштта тIахьожам лоаттабе, кулгал деча кадрашкара болх дукхагIа хьабеха, паччахьалкхени партийнии дисциплина цIенхаштта леларгйолаш а кхоачамбоацараш могийтаргдоацаш йолча уйлаща а уж хьалкхебе.

* * *

МЕХКДАЬТТАИ химически промышленноста болхлоша дукха кхоачамбоацараш белгалдаьхадар КПСС XXII съездага кийчлуча хана, аьлар мехкдаьттаи мехкдаьтта химически промышленноста болхлой профсоюза обкома председатела нов. **Калугина.** Уж кхоачамбоацараш дукхагIдараш сихха балха юкъера дIадахар бахьан долаш а, хIаьта цхьайола организационно-техническиии мероприятеш вIаштIехьъяхар бахьан долаш а торо хилар семилетка кхоалагIча шера план ханал хьалха кхоачашъе. Цхьабакъда, республика промышленноста болхлоша увттадаь цхьадола дешаш да хIанз а кхоачашданза. Мехкдаьтта промышленноста болхлой дикача транспортаца Iалашбе, аьнна, соцам баь боллаше а из гIулакх хIанз а кхоачашдаьдац республика транспортникаша. ДикагIа вIаштIехьдаккха дезаш да ханнахьа болхлошта алапи хьателилга а.

Нов. Калугина белгалдоаккх, совнархозо цхьайолча предприятешта увттаеш йола планаш, моттигера хьал а ца довзаш увттаеш хилар. Цу гIулакхо чIоагIа новкъарле ю социалистически яхь вIаштIехьъяккхара. Дукха кхоачамбоацараш нийслу промышленноста балха юкъе тайп-тайпарча предприятей кулгалхой бехках а. ХIара болхлочо белгалдаьха кхоачамбоацараш балха юкъера дIадахара, хIара болхлочо оттадаь дош, тахка а техка кхоачашдара хадданза йоакхо е еза.

ПАРТЕ Грозненски горкома секретара нов. **Симарзина** дийцар балха юкъера кхоачамбоацараш дIадахара горкомо деш дола гIулакхаш. Иштта дукха балхаш даьд теоренеи практиканеи юкъера бувзам дIахо кхы а чIоагIбара. Промышленни предприятешкарча политпросвещене система юххьерча экономически школашкеи, конкретни экономика семинарашкеи шоай балха опыт ювцаш хиннаб производстве хьалха латта 100 совгIа бола новатораш. ЧIоагIа теркам тIабохийт парте горкомо коммунистически къахьегама бригадайи ударникийи балха опыт Iомаяра, из шерагIа балха юкъеяхьара, хIаьта тайп-тайпарча предприятешка экономически конференцеш гулъяра. Парте горкомо дикка тоабаьб пропагандистски кадраш кийчъяра болх а. Укх бетта нефтянойи педагогическии институтий марксизма ленинизма кафедрашка шера йола пропагандистски курсаш чакхйоахаргья 200 саго.

Города парторганизацеша хIанз дикагIа лелабу массово-политически болх. Цхьабакъда, массайолча предприятешка вIаштIехьбаьккхабац из болх кхетамца. Из къаьгга хьагойт валови продукци арахецара план кхоачаш ца еш 20 предприяти йиса хиларо. Иштта ледара латт кагирхошта юкъера кхетама болх а. КIезига терко ю институтий общественни кафедрайи Iилма-тохкама институтийи балха.

Дуккхаза а чIоагIа критика яьй парте горкома, — аьлар нов. Симарзина дIахо, — атеистически болх ледара лелабар бахьан долаш. Уж кхоачамбоацараш юкъера дIадахара дуккха балхаш ду хIанз парте горкомо.

Нов. Симарзина тешал дир КПСС XXII съезда решенеша дIадеххача бесса болх вIаштIехьбаккхара парте горкомо де мел доагIар дергхилара.

ПАРТЕ обкома Пленумага доккхал а деш дIахойт оаха тахан, аьлар комсомола обкома секретара нов. **Киндарова**, республика комсомольски организаце ВЛКСМ XIV съезда сийна ше тIаийца социалистически декхараш толамца кхоачашдаь хилар. 12 апреле Даьхенна цхьа эшелон мехкдаьтта дахьийтад комсомола съезда сийна, хIаьта 16 апреле цхьаькха эшелон металл а дохьийтаргда. ЧIоагIа дегIаенай республика комсомольски организаци а.

Комсомола обкомо къаьстта теркам тIабохийт коммунистически къахьегама болам шербара, кагирхошта коммунистически кхетам балара. Республике коммунистически къахьегама цIи лелаеш 20 эзар комсомольско-кагирхой бригада я, хIаьта хIанз из сийлен цIи яккхара къовсам лоаттабеш 510 коллектив а я.

Нов. Киндарова белгалдаьккхар цхьайолча районашкарча партийни организацеша комсомольски организацешта кIезига новкъостал деш хилар. Комсомольцаш кийча ба мелла хала дале а шоашта хьалхашка латта декхараш кхоачашде, цхьабакъда царна коммунисташкара хадданза хьехам, новкъостал эш.

Республика партийни организаце хьалхашка оттадаь декхараш толамца кхоачашдара берригa низи, говзали, хьинари оарцагIдаьккха къахьегаргда Нохч-ГIалгIайчен комсомольцаша, аьлар нов. Киндарова ший къамаьл чакхдоаллаш.

РАЙКОМОИ райисполкомои дуккха балхаш даьд къахьегамхоша белгалдаьха кхоачамбоацараш юкъера дIадахара, аьлар КПСС Ачхой-Мартана райкома секретара нов. **Даурбекова,** цхьабакъда царех цхьадараш тха низ дIа ца кхоачаш да. КхоалагIа шу да районе хьалъе йолаяь фабрика соцаяь латта. ХIанз цу фабрика ха деш саг воагIаву оаха, алапи а телаш. Оаха дех парте обкомагара а Министрий Советагара а из фабрика хьалъяь яккхара новкъостал дар.

Районе сомаш дIаийбеш йолча завода торо хилац колхозашеи совхозашеи хьачулуш бола берригa сомаш дIаэца. Соахка из шеръяь йистеяккха тIадилладар «Чечингстрой» треста, бакъда хIанз а уж балхаш чакхдовла гаьна да. Ла мегаргдац из гIулакх дIахо.

ЧIоагIа терко е еза районе школаш, больницаш хьалъяраи хий диллараи, электричество йиллараи.

Района юрта боахама къахьегамхоша чIоагIа дех хьайбай помещенеш хьалъяр сихделга. Геттара ледара леладу уж балхаш «Сельстроя» СУ-1 яхача управлене. Иштта ледара латт районе хьайбай боахаме деча балхашта механизаци елга а. Цу хьакъехьа новкъостал деш яц «Сельхозтехника» объединени.

Ачхой-Мартана района юрта боахама къахьегамхой КПСС ЦК мартовски Пленума решеней хьалхленца чуийнна къахьегаш ба юрта боахам цIенхаштта дегIабоалабар. Цар кхоачашдергда парте хьалхашка оттадаь декхараш.

КПСС XXII съезда решенеш кхоачашъеш шоай коллективо доаха доккхий къахьегама толамаш белгал а даь «Старогрознефта» НПУ парткома секретара нов. **Нецветаева** дийцар «Старогрознефта» НПУ партийни организаце организационно - партийнии массово-политическии болх дикка тоабаь хиларах.

КПСС Программаи Уставеи проекташ ювцача хана дуккха предложенеш тийлар тха болхлоша, йоах нов. Нецветаева. Уж предложенеш кхоачаш а еш лоархIамегIа йола балха участкаш коммунистащца чIоагIйир оаха, производственни процессашта автоматизации механизации яра тIахьожам лоаттабе шиъ комисси вIашагIъеллар. ХIанз дика болх беш я уж комиссеш. Дукха предложенеш тийлар нефтяникаша производство, технологически процессаш вIаштIехьъяхара а болх дикагIа бара а хьакъехьа.

ДIахо нов. Нецветаева дувц нах чубаха цIенош, культурно-бытовой гIишлош хьалъяра гIулакх ледара лелаш хиларах. Совнархозо а горисполкомо а йоаггIача тайпара уйла тIайохийташ леладац уж гIулакхаш. Иштта эсала лел районе школаш хьалъяра гIулакх а.

ЧIоаггIа белгалдаьккхар оратора болхлой дIа-юха кхувла автобусаш кIезига хилар бахьан долаш цхьайолча хана буровойшкара балхаш сецаш хилар, хIаьта цу даькъе шоашта новкъостал дар а дийхар цо.

ДIАХО къамаьл даьча КПСС обкома административни торгово-финансови органий отдела заведующе нов. **Парсаданова** аьлар.

— Парте кердача Программа тIа чIоаггIа теркам беш хьоахадаьд сага йоакхо яра дешаш. Капитализма моллагIча мехкаца нийсдича эггара толашагIа дола вахара хьал Советски Союзе хургдола гIулакх Iалашде деза. Из декхар кхоачашдара боккха лоархIам бола шаш я советски торговли.

Цхьабакъда, йоах дIахо оратора, торговле балха юкъе дукха кхоачамбоацараш да. Царех керттерадар лархIа деза мах беш йолча организацеша эшшаш дола товараш кхоачамбалла доллашехьа а царца хадданза нах Iалаш ца беш хилар. Цхьайолча районашка складе доллашехь цхьадола товараш тикашка доацаш моттигаш нийслу, хIаьта тикаш дуккхача хана къайла лоаттаю.

ДIахо нов. Парсаданова дувц республике товарооборот сихха дегIайоагIашехь а торговле сеть дегIайоагIилга эсала латташ хиларах, къаьстта города йистошка. Цхьайолча моттигашка тикаш йоаггIача беса дIанийсъяьяц. Торгови сеть шеръяра кIезига йоакхо ю Грозненски горисполкомо.

Нов. Парсаданова критика ю мебельни промышленноста предприятешта, бахача наха дукхагIа эшар малагIа тайпа мебель я ца а хьожаш цар шоай производственни программа а увттаеш продукци арахецаш хилар бахьан долаш. Валови продукци арахецара план кхоачашъе а гIерташ бахача наха дIаэцаш йоаца мебель дукха арахец хIанз а мебель еча предприятеша. Цу тайпара кхоачамбоацараш хилар бахьан долаш товарооборота план кхоачашъяьяц республике 1961 шера а укх шера хьалхарча квартале а.

— КПСС XXII-ча съезда документаш юххьанцарча парторганизацешка, къахьегамхой собранешка, районни партийни конференце чIоаггIа дийца а дийца цига яь критически замечанеши предложенеши кхоачашъеш дукха балхаш даьд тха районни партийни организаце, — аьнна дIадоладир ший къамаьл КПСС Наьсарен райкома секретара нов. **Хаматханова.** — Къаьстта халагIа дарех дар тха районе йоаггIача тайпара кадраш дIанийсъяра гIулакх, эсала бора царна юкъе кхетама болх а. ХIанз уж кхоачамбоацараш дIадахара даькъе дикка дукха балхаш даьд районе. Производства лоархIамегIа йола участкаш специалистащца чIоагIъяьй.

Нов. Хаматханова дIахо белгалдоах, баха нах товараштцеи кхачан продуктащцеи Iалашбара даькъера, кхалнахаца беча балха юкъера кхоачамбоацараш, атеистически пропаганда мела лелаеш хилар, дукха истий кхувлар, мехкарий удабар санна дола бIеха гIулакхаш хIанз а долаш моттигаш районе нийслуш хилар.

ЧIоаггIа теркам беш дийцар оратора районерча юрташка хий, электрически свет, радио чуйиллар санна дола гIулакхаш кхоачаш ца деш хилар, гIишлон организацеша цхьацца бахьанаш а доахаш тIехьадоах уж балхаш. Ерригача районе цаI мара бани яц, из а наггахьа мара болх беш хилац.

Уж цхьадола гIулакхаш кхоачашдара республика организацеша района новкъостал дар дийхар нов. Хаматханова.

* * *

Дийцача дешах йоаггIаш йола решени тIаийцар пленумо.

Кхыча балха тIа хьожаварах КПСС обкома секретара декхарех мукъавалийтар пленумо нов. Слюсарев.

Пленумо КПСС обкома секретаралла а бюро членалла а хержар нов. Дорохов М. А.

Дерригача дунен тIарча къахьегамхой цIейна— 1-ча Мая сийленца накъа яха къахьегама вахте а этта, продукци арахецара план 105 процент кхоачашъе, дуккха Iии доагори кходе дош деннад крекинг-завода коммунистически къахьегама установка яха цIи яккхара къовсам лоаттабеча нов. И. Овсянников начальник волча установка коллективо. Къаьстта дика къахьегаш я воккхагIа волча оператора коммуниста Н. Рожкова бригада.

Сурта тIа: Рожкова бригадана задани луш воалл установка начальник Овсянников. Аьрдехьара аьттехьа: И. Овсянников, оператора помощник А. Морозова, воккхагIа волa оператор Н. Рожков, оператор М. Идрисов, дежурни слесарь В. Бабалиев, оператора помощник С. Магомадов.

И. ПЛИЕВА сурт.

ДикагIа пайда эца хиш дехкача лаьттаех

КПСС ЦК мартовски Пленума соцам тIа къаьстта белгалдаьккхад, мехко чудахьаш дола ялат алсамдаккхара дукхагIа дIае а дикагIа хьувкъае а еза хьажкIаш, горох, соя, кхыйола зернобобовии Iов йоахеи культураш, аьнна. Республика юрта боахамерча къахьегамхой декхар да массе а колхозеи совхозеи хIара гектара тIара укх боарамах хьувкъамаш доахилга: кIаи кхыйола ка бола культураши — 20—25 центнер, хьажкIаш — 50 центнер, горохи доакъарий бобаши — 20—30 центнер, шекара свекла 200—250 центнер, гидуаргаш — 20 центнер, коартолаш —120 центнер, баьца дaараш — 250—300 центнер. Нохч-ГIалгIайчен хьалех лоархIамегIара юртбоахама культураш дуккха а дикагIа хьувкъийташ хIама да культураш дIайийнача кхашка хиш дехкилга, хиш дехкарца къаьстта дика хул хьажкIаш.

Сунженски опорни пункте баьккхача земах Грозненски опытно-мелиоративни станце воккхагIа волча Iилман болхлочоа гучадаьннад деррига агрономически гIулакхаш лер тIа а долаш дIайийнача хьажкIашта ший ханнахьа шозза хий диллача гектара тIара 39 центнер, кхозза хий диллача —51 центнер, диазза хий диллача — 80 центнер, пхезза хий диллача — 104 центнер, ялхазза хий диллача — 170 центнер хьажкIаш йоалаш хилар.

Гудермесски сортоиспытательни участке хиш дехкача лаьтташ тIара, хIара гектара лоархIаш укх тайпара хьувкъамаш даьхар 1961-ча шера: хьажкIаш — 60 центнер, гидуаргаш — 30 центнер, шекара свекла — 800 центнер, гурахьа дув кIа — 26 центнер. Хий а дехкаш бокъонца доал а деш лаьтташ лерттIа лeладеш хилча иштта хьувкъамаш даха йиш йолга хьахьокх цу масалаша.

Хиш дехкача лаьтташ тIара яьккхача юртбоахама продукцега шийга дIадодар дуккха а кIезигагIа да хиш ца дехкача лаьтташ тIара яьккхачунга додачул. Из къаьгга дика гучадаьннад Ставропольски края Изобильненски района «Изобильненский» совхозе баьккхача земах.

Оросительни сеть йолаш 90 эзар гектари цу даькъе ирригационни кийчонаш яь 72 эзар гектари лаьтта да Нохч-ГIалгIай республика колхозашкеи совхозашкеи. 1961-ча шера хиш дехкача лаьтташкара даьхача хьувкъамаша хьахьокх цу лаьттаех пайда мишта эц. Хиш ца дехкача лаьтташкара даьхарел лоадама лакхагIа дац уж хьувкъамаш. Хиш дехкача лаьтташка дIайийна культураш дика хьувкъаяра бокъонца къовсам ца лоаттабарах, хиш дехкарах боала пайда боахамий кулгалхоша кхета ца барах, цу лаьтташка дIайийнача культурашта йола агротехника телхаярах да из.

Юртбоахама культурашта хиш дехкара план цхьанна шера а кхоачашъеш яц вай республике. 17 эзар гектар хиш дехка лаьтта долаш йолча Сунженски районо 82 процент мара кхоачашъяьяц хиш дехкара план, цIаккха а хий ца дуллаш дисар цига 3,5 эзар гектар хиш дехка лаьтта. Сунженски совхозно - колхозни управлене чIоаггIа уйла тIаяхийта еза хиш дехкача лаьттаех дикагIа пайда эцара, цар тIара дукхагIа хьувкъамаш дахара.

Хиш дехкача лаьттаех республике бокъонца пайда эцара чIоаггIа новкъарле еш да цу участкай планаш йоахилгеи харшашка гIолла юртбоахама культурашта хиш дехкилгеи мела леладар. Эшшаш дола кхоачамаш ца хилар бахьан долаш да из. Масала, хиш дехкача лаьтташта планировка апрель бутт хьахулаш 1535 гектара мара яьяц, планах 12 эзар гектара е езача метте.

Длинобазови планировщикаш ца хилар бахьан долаш, хиш дехкача лаьтташта планировка еш яц гIишлоний организацеш. Цо вIаштIехьдалийтац хиш дехкача балхаш тIа къахьегама овсарле лакхъелга. Вай колхозашкеи совхозашкеи 0,5—0,75 гектара тIа мара дийнахь-бус хий дилла кхоавац цхьа поливальщик.

Лаьттанца эшшача боарамах тIоадал хургйолаш хIамаш дIаелехьа хиш дехкара гIулакх а геттара во латт вай республика колхозашкеи совхозашкеи. Апрель бутт хьахулача хана цу даькъера план 49 процент мара кхоачашъяьяц.

Эшшача боарамах лаьттанца тIоадал хургйолаш хIама дIа а елехьа хиш дехкара гIулакх къаьстта во латт Наурски района колхозашкеи совхозашкеи. Йокъал увттача зоне ядача колхозийи совхозийи кулгалхоша-м мухха а кхетаде тоам бар лаьттанца шортта тIоадал хургйолаш хиш дехкилга мел боккха лоархIам болаш гIулакх да. Цхьабакъда, цхьацца бахьанаш а доахаш, цар из болх чакх-м баьккхабац. Цу балха бокъонца дух тIа а яьнна, хиш дехкара планаш йизза кхоачашъелга совхозийи колхозийи кулгалхошкара чIоаггIа хьадеха деза Наурски территориальни производственни совхозно-колхозни управленена керте латтараша.

Юртбоахама культурашта хиш дехкара планаш боахамий кулгалхоша массаза а кхоачашъелга, баьца даарий 10 гектараи зернобобови культурай 20—25 гектараи цхьацца саг хургволаш хаьддача участкашка поливальщикаш дIахьожабелга, кхыча балхашка а хьежабеш, уж шоай гIулакха тIера ца боахилга, хьамча инкашца а эшшача инвентараца а уж Iалашбелга — иштта да динза дaргдоацар.

Колхозийи совхозийи кулгалхой декхар да цунга дIадодар мамогга кIезигагIа а хулийташ, хиш дехкаш долча лаьтташкара дукхагIа юртбоахама продукци йоаккхилга, цу лаьттаех дикагIа пайда эцилга.

В. ЗАВРАЖНЫЙ,
хина боахама управлене воккхагIа волa агроном.

КЪАХЬЕГАМ ДУКХА БЕЗАШ

Укх шера февраль бетта мара болх бе йолаеннаяц Ведана районе хьайийла слюда кийчду цех. Цига болх беш 128 къона кхалсаг я. Дог гIоздувлаш, къахьегам дукха безаш бу цар из болх.

Цехе дIачуваьнна дIа-юха хьежача бIаргагу балха IотIабийрза боахка болхлой, слюда кийчдеш хула шарх да хьахозаш. Царех цхьабарий истолаш тIа зIамига цIе байракхилгаш ягIа. Уж еннай балха нормаш тIеххоачашъеш болча Седиева Джарадата, Магомадова Азмана, Кусиева Аргана, Алиева Марияйна, иштта кхы дуккхабарашта а.

Цехе кхалнаха лаьрхIа политкружок я вIашагIъелла. Ерригаш а керда вIашагIъеллача кружоке дакъа лоацаш 50 кхалсаг я. Политкружока занятешка вай мехкара а доазол дехьара а керда хоамаш дувцаш беседаш ю агитатораша-пропагандисташа Авторханова Розаси Магомадова Зояси.

Производстверча балхах мукъабаьлча культурно салоIилга а дика вIаштIехьдаьккхад цеха коллективо. Локхаш каьхата пандар а болаш сакъердаш хул уж каст-каста.

Чуйнна республикански художественни самодеятельноста йиъалагIча смотрага кийчлуш ба цехера кхалнах. 40 кхалсаг чуйоагIача хоре илли дика хьалхара оал А. Азанаеваси М. Сулаеваси. Илли аьнна баьлча 17 йоIо тайжа къахьегама халхар ду.

Сакъердаме дIахьу слюда кийчдеча цехерча мехкараша балхара мукъабаьнна ха.

М. МУСАЕВА.

САКЪЕРДАМЕ ВIАШАГIКХЕТАР

Укх деношка Грознерча № 15 йолча школа-интерната дешархой вIашагIкхийтар ВЛКСМ III-ча исторически съезда делегатаца, граждански а сийлахь-боккхача Даьй-мехка а тIемашка хиннача Дмитрий Дмитриевич Коротковца. Комсомольски собране хиннараша собране балха президиуме хержар веза хьаша.

Комсомольски комитета члена, 9 классерча дешархочо Дадаева Байсаре трибуна тIара рапорт делар комсомольски организаце укх дешара шера даьраш дувцаш.

Дика болх баьб укх шера секретарь 10-ча классера дешархо Цурова Валентина йолча комсомольски организаце. Укх шера 15 саг хьайицав комсомоле. Интернатера общественни балхаш даь ца Iеш, комсомольцашеи кагирхошеи детсада шефски новкъостал ду, городе гаьнаш дIайогI, совхозашта ялаташ чуэцаш новкъостал ду. Дика вIаштIехьбаьккхаб укхаза художественни самодеятельноста болх, физкультурно-спортивни болх.

Хоза чакхъяьлар цига коммунистически къахьегама бригадаца вIашагIкхийттача дийнахьа хинна «Коммунизме яха со мишта кийчлу» яхача темах йола диспута.

Боккхача теркамца а гIадбаха а ладийгIар комсомольцаша Д. Д. Коротковас даьча къамаьлага. Цо дийцар сийлахь-воккхача Ленина Коммунистически кагирхой союз хьаяр, «Деша, деша, деша! Яхаш кхайкам а беш, В. И. Ленина комсомола III-ча съезде даь къамаьл.

ВIашагIкхетар хаддаш дружина совета председатела Чабиева Лидас комсомольций цIерах доккха баркал аьлар Д. Д. Коротковайна.

Т. МУТАЛИБОВА,
№ 15 йолча школа-интерната 8-ча класса дешархо.

1962-ча шера хьалхарча квартала план республика халкъа боахамо кхоачашъяра итогаш

Нохч-ГIалгIай АССР Статистически управлене хоам

КПСС XXII-ча съездеи парте ЦК мартовски Пленумеи исторически решенеш кхоачашъеш семилетка диълагIча шера хьалхарча квартале керда къахьегама коталонаш яьхай Нохч-ГIалгIай АССР къахьегамхоша. Промышленни продукце производства план, ерригача республике 102,3 процент кхоачашъяьй.

Валови продукци яккхара йола квартальни план мишта кхоачашъяьй хьахьокх укх даннеша:

	Квартальни план кхоачашъяра процент
I. Совнархоза промышленность	— 103
Мехкдаьтта доаккхачеи газовии промышленноста управлени	— 106
Мехкдаьтта чакхдоахачеи химически промышленноста управлени	— 101
Энергетически управлени	— 105
Дахчах хIамаш еча промышленностеи гIишлоний материалаш яреи управлени	— 100,1
Кхачан промышленноста управлени	— 104
II. Республика Министрий Совета промышленность	— 104
Продтоварий министерство	— 105
Моттигерча промышленноста министерство	— 100,1
Ейгача промышленноста управлени	— 107
Наха бытовой гIулакхаш дара управлени	— 103
III. Республикански министерствайи ведомствайи промышленность	— 95
IV. Общесоюзни министерствайи ведомствайи промышленность	— 115

Планал совгIа наха эша дуккха а товараш хьадаьд хьалхарча квартале. ДIадахача шера укх ханаца нийсйича промышленни продукце объем ерригача республике 12,2 а хIаьта совнархоза промышленносте 13,1 а процент лакхъеннай.

ДIадахача шера укх ханаца нийсдича 1962-ча шера хьалхарча квартале промышленни продукци лоархIамегIа дола тайпаш хьадаьд:

Болат	— 97
Мехкдаьтта	— 107
Газ	— 128
Электроэнерги	— 106
Фенол	— 104
Этилови синтетически спирт	— 102
Мехкдаьтта аппаратура	— 122
ГIишлош ю кирпишк	— 111
ЦIен тIа юлла кирпишк	— 104
ВIашагIйоахка аьшкабетонни конструкцеш	— 107
Мебель	— 111
Маькх-булкаш	— 113
Кондитерски хIамаш	— 124
Консерваш	— 122

Ганарий даьтта — 9-зза.

Керда техника дIахо юкъейоалаяр а производственни процессашта механизации автоматизации яр а бахьан долаш 1961-ча шера хьалхарча квартале хинначул 5,3 процент дукхагIа лакхъеннай къахьегама овсарле промышленносте.

ХIаьта а промышленносте долаш долча кхоачамехи торонехи бизза пайда эцац. 1962-ча шера хьалхарча квартале промышленни продукци арахецара план кхоачашъяьяц 37 промышленни предприяте. Цар хьа ца луш йисай 2,3 миллион сома маьха продукци. Къахьегама овсарле лакхъяра оттаяь заданеш кхоачашъяьяц 37 предприяте. Продукци яккхарга дIабода мах лакхбаьб дуккхача промышленни предприятешка.

КПСС ЦК мартовски Пленума решенеш кхоачаш а еш, юрта боахама доал деш йола органаш эргайоахилга чакхдаьннад республике. Болх бе дIайоланнай керда вIашагIъелла юрта боахама продукташ яхареи кийчъяреи министерство а территориальни производственни совхозно - колхозни управленеш а.

Ялаташ чIоагIа хьувкъадара лардаш йохкаш йоахк колхозаши совхозаши. 5-гIа апрель тIакхоачаш дIайийнай бIаьстан юхье ювча культурай 18 эзар гектар, цу даькъе Грозненски производственни управлене — 6,2 эзар, Гудермесски —1,3 эзар, Наурски— 4,3 эзар, Сунженски управлене — 5,4 эзар гектар.

ДIадувча лаьттай керда структура оттаяьй колхозашкеи совхозашкеи, юкъейоалаяьй бобови культураш, шерде лаьрхIад хьажкIаш, шекара свекла, гидуаргаш, баьца дaараш дIадуврgдола лаьтташ.

БОЛХ НИЙСА ВIАШТIЕХЬБАЬККХАБ

Боккха а пайдане а болх ба Курчалой юрта Совето бер. Депутаташ, масса хана болх беш йола комиссеш, юртара актив балха юкъе а озаш дIадахача шера тIаийца социалистически декхараш кхоачашдара даькъе доккхий толамаш даьхад цо, юртара боахам а культура а тоаяра доаггIача тайпара кулгал даьд. Юрта Совега исполкома заседанешка каст-каста дийцад юртарча Ленина цIерахча колхоза экономика чIоагIъяра лоархIамегIа дола дешаш.

ЧIоаггIа теркам тIабохийт юртсовето къахьегамхошта юкъе социалистически яхь йоаржаяра, шура йоаккхилга лакхдара, юрта боахама культураш хьувкъаяра, иштта кхыдолча дешашта. ДукхагIча даькъе юртсовето бахача наха юкъера организационни болх вIаштIехьбаккхар бахьан долаш юрта боахама керттерча продуктай план тIеххкоачашъяьй Ленина цIерахча колхозо. Иштта тIеххкоачашъяьй паччахьалкхенга уж продукташ йохкара план а.

Масса хана теркам беш леладаьд юрта Совето юрт тоаяь хозъяра хьакъехьара дешаш. Цу даькъе улицай комитеташа шерра дакъа а лоацаш дуккха балхаш даьд Курчалое укх тIеххьарча шерашка. Дукха гаьнаш егIа улицаш хозъяьй, наькъаш тоадаьд. Юрта хьалъяьй керда школа. Иштта хIара ди тIехьагIа хозлуш, тоалуш йоагIа Курчалой. Цу гIулакхо дегаш гIаддуг цига бахача наьха.

А. ЦИЦАЕВ

ХIАРА КОМСОМОЛЬЦО 375 КИЛОГРАММ

Дика гIулакх карагIдаьннад Первомайски районни милицерча комсомольцашта. Укхазарча виъ комсомольцо, хIаране 375 килограмм металлолом гулъяьй. Из дика совгIат да кхоана хьаеллача комсомола съезда Аьшк хинна ца Iеш, бос бола металл а да милицен юххьанцарча комсомольски организацерча (секретарь нов. Швецов) комсомольцаша гулъяьча 1500 килограмм металлолома юкъе.

О. ШАДИЕВ,
ВЛКСМ Первомайски райкома инструктор.

ШКОЛАШ ХАННАХЬА КИЙЧЪЕ ЕЗА

Укх деношка КПСС Нохч-ГIалгIай обкоме парте райкомий секретарий, райисполкомий председателий, районо заведующей совещани хилар.

Кердача 1962—1963-ча дешара шера кийчо яра хьакъехьа совещане доклад йир Нохч-ГIалгIай просвещене министра нов. Ромовске. Иштта совещане къамаьлаш дир Урус-Мартана райисполкома председатела нов. Индербиева, Сунженски райисполкома председатела нов. Тоненкос, КПСС Первомайски райкома секретара нов. Ургапова, Шаьла района РайОНО заведующе нов. Цураева, Грозненски ГорОНО заведующе нов. Малярова, кхычар.

Докладчико а совещане хиннараша а белгалдаьхар берригаш а дешара юкъеозара закон кердача дешара шера дизза кхоачашдара де дезараш. Керда школаш хьалъяра гIулакх эсала лелаш хилар, школай мастерской кабинеташ эшшача оборудованеца, гойтара пособешца Iалашъелга ханнахьа вIаштIехьдаккха дезаш хилар, хIаьта цхьайолча районашка хьехархой квартиращца, доагамца Iалашбаь ца хилар.

Укх шера вай республике кхыча моттигашкара 1200 къона хьехархо ва воагIаргволаш. Уж тIаэцара дика кийчо е еза районашка. Ханнахьа квартираш кийчъе еза царна, хIаьта иштта кхыдола гIулакхаш а вIаштIехьдаха деза.

Совещане къамаьлаш дир КПСС Нохч-ГIалгIай обкома секретара нов. Габисова, КПСС Нохч-ГIалгIай обкома Iилман школайи отдела заведующе нов. Новиковас.

АКТЮБИНСКИ ОБЛАСТЬ. БIаьстан юхье хIамаш дIае дика кийчбеннаб Илекски совхозера механизатораш. Гурахье а аьхад вурийтта эзар гектар лаьтта, лоа соцадеш болх баьб.

ХIа аьнна лаьттан тIара лоа дIадоаллашехьа а кхашка араяьлар фу дIадувш йола итташ агрегаташ, царна юкъе керда техника — шоаех сеялкаш йоахка «Беларусь» яха трактораш а.

СУРТА ТIА: Илекски совхозе бIаьстан юхье хIамаш дIаер.

Д. Карачуна сурт.
ТАСС фотохроника.

ЛЕНЕ ТОПАШ ТЕХА 50 ШУ ДИЗАРГА

МОХК ХЬОАБЕШ ТЕХА ТОПАШ

Берригa мохк эгIазбугаш хIама хилар 1912 шера 4 (17) апреле СибарегIарча яьссача тайге, Бодайбона юххе. Ла ца могаш хала дола вахара хьалаш тоадара хьакъехьа шоаш дIадехараш администрацега дIахайта, аьнна дуккха вIашагIа а кхийтта болхаш болча Ленски дошо прискашкарча маьршача, кара герз доацача болхлошта топаш техар паччахьа бIуно.

«Цхьаккха хьисап доацаш, тIа-тIа чIоагIагIа низаш дареи законах доацараш леладареи даькъе дувца ца хезача тайпарча гIулакхех дизза долча эрсий болхлой болама даькъазача исторена юкъе доал кара долча бIехача кулго керда цIеша йиза оагIув язйир, — яхаш яздора «Звезда» яхача большевистски газето топаш теха ялх ди даьннача гIолла.— Капитала сий дар духьа, Iаьдала хIама лакхдар духьа топаш техай Ленски дошо прискашкарча болхлошта.

270 саг вийнав, 250 сага човнаш яьй!..»

Из бIеха гIулакх — къизача эксплуатаце, паччахьага доал долча строя дерригача Iаьдало дог дохача кхоачабаьча болхлоша дIадехача нийсача хIамашта паччахьа Iаьдало денна жоп.

1896—1897 шерашкара 1910—1911 шерашка кхаччалца йолча хана чухь, 20 миллион сом гаргга цIена пайда кхаьчар эрсийи кхыча мехкийи дошо промышленни концессе акцеш лелаерашка. Эггара къизагIча тайпара болхлошкара хьаIайдар цар из. Коронованни воацача тайга корола прискови администрацена керте лаьттача Белоозерова ше гIулакхa тIа дIатIаводаш доккхала санна аьннад: «говрех цIоги кхеси мара а, хIаьта нахах меражи бIаргаши мара а дусаргдоацаш» вIаштIехьдоахаргда балхаш.

Iуйрийна пхи сахьат даьлча денз сайрийна ворхI сахьат даллалца къахьегар тIунача, сина кхераме йолча шахташка. Алхха цхьан 1911 шера укхаза лаьттан кIалха болх беча 4561 сага айп хинна моттиг дIаязъяьяр. Уж хул 1000 болхлочоа юкъе 700 совгIа сага.

ЧIоагIа бала бахьар прискашкарча болхлошка: царна доагIа ахча сецадора, гIодаш деттар, царех нах ца лоархIаш лелабора уж. Доал шийга хилах пайда а эцаш, концессетикашкара продукташ ийейтар администраце Россе кхыча районашка ужжамо йолча продуктаех боаккхача маьхал дикка безагIча маьхах.

Кхы са тохадаланзар болхлошка. 1912 шера 29 феврале (13 марта) забастовка йир Андреевски прискерча болхлоша. Дукха ха ялалехьа царех дIакхийтар лоаллахарча прискашкара къахьегамхой. Лена яхача хина гонахьара еррига моттигаш чулаьцар стачко. 8 эзар болхло вар забастовка яьр. Хьалхарча деношка а денз забастовкана кулгалдеш яр керттера дакъа большевикашка П. Н. Баташевга, Г. В. Черепахинга, Р. И. Зелионкога, кхычарга а долаш хинна централь-ни стачечни комитет. Забастовка еш болча беррига болхлоша цхьатарра хIамаш хьадехаргдолаш оттадир стачка кулгалхоша, цул тIехьагIа болхлой юкъарча собране чIоагIдир. Царна юкъейихьар бархI сахьата балха ди оттадарах, штрафаш, продукташта оттаяь талонаш дIаяхарах йола пункташ.

Кхерам тIатувсаш а, лувцаш а, провокацеш еш а шоай хур дора концессе правлене стачка вIаштIехьа ца ялийта гIерташ. Цхьабакъда, болхлой шоаш аьнначоа тIера баргболаш бацар. БIу тIабоалабир приске, царца вера жандармски ротмистр Трещенков. Правительства тIа дилларах а из раьза йолаш а «лаьрххIа духьалдаьлар» моттигера Iаьдала низаш. Болхлой гуччахьа хьал а хьоабаь герза низаца стачка йохае лаьрхIадар. Кхоана 4 (17) апрель да яхаш тховсара цхьабола стачка кулгалхой лийцар.

Иркутскера вена прокурор вагIача Надеждински руднике а баха, новкъостий хьахецалгеи вахара хьалаш тоаделгеи цунгара хьадеха лаьрхIар болхлоша. Тайп-тайпарча прискашкара вIашагIкхийтта болхлой ши колонна а яь, 4 (17) апреле Надеждински рудникагахьа болабелар. Цу юкъе дакъа лоацаш шиъ ахи эзар саг вар. Администраце маневраш большевикашта йовзаш яр, цхьабакъда, болабенна болхлой соцабе маганзар царна.

Жандармски ротмистра Трещенкова топий залпашца тIаийцар бе герз доаца нах. Жандармана уллув латтар судахо Хатуни прокурор Преображенскийи. Боабаь нах дос мо вIаштабеттар, хIаьта доарахошта деш лерттIа лорий новкъостал дацар.

«Звезда» яхача газета тIа кепа теха, 8 апреле укх тайпара хоам арабаьлар: «тахан боабаь нах дIабохкаш я полици. Боабаьча наьха эггара кхоачарагIа бола гаргара нах мара кхы болхлой тIабитац таьзета. Юххьанца човнаш ехкача хана хьоарчае хIама тоъацар, кхоачам хиллал лораш бацар, цхьа бахьан а хьанийсъеннача хIамашца а ехкар човнаш, цудухьа гангреноза хинна дукха доарахой бар. ХIара денна итт— ткъо а кхы дукхагIа а доарахой бов».

Ленски прискашкарча болхлошта топаш тохарах хиннача хоамо эгIазйигар российски пролетариат. Дуккхача наьха стачечни боламо еррига Росси чулаьцар. Мехка хьайна болам первомайски демонстраци хулача ханна нийсбелар. 1912 шерарча стачкашка дакъа лоацаш хинна беррига болхлой миллион совгIа бар. «Ленски дов бахьан долаш хиннача политически стачкашеи демонстраци йолаяларои хьахьокх Россерча дуккхача болхлой революционни болам дегIабоагIаш хилар», — яздаьд Владимир Ильич Ленина.

Ленски событеша хьахьекхар, болхлой классови сакхетам лакхбалар, «1905 шера дIадийхараш дизза» кхоачашдар духьа керда къовсам болабе лаьрхIа а кийча а уж хилар. 1912 шера ше лоаттабаьча къовсамца российски пролетариато хьайийлар коталон Октябрага бодача наькъ тIа лоаттадеча классови къовсамий керда оагIув.

А. ВЕЩИКОВ.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

Тахан кинотеатрашка

Челюскинций цIерахча кинотеатре
Йоккха зал—«ДуIай планета». Долалу: 10, 12, 2, 4, 6, 8, 10.
ЗIамига зал № 1 — «ДуIай планета». Долалу: 8.30, 10.30, 12.30, 2.30, 4.30, 6.30, 8.30, 10.30.
ЗIамига зал № 2. Берий сеанс — «Сабударера тIеххьаравар». Долалу: 9, 11.
«Къоарза никъ». Долалу: 1, 3, 5, 7, 9.
ЗIамига зал № 3 берий сеанс — «Турпала воша». Долалу: 9.30, 11.30.
«Маькхи зизаши». Долалу: 1.30, 3.30, 5.30, 7.30, 9.30.

«Родина» яхача кинотеатре.
Берий сеанс—«КъайлагIара кораяь хIама». Долалу: 9.
«Мехкарий» — 10.45, 2.15, 5.40.
«ДуIай планета» — 12.30, 4, 7.20, 9.
ДIаьхдаь сеанс — «Гана тIара байракхаш» — 9 сахьат даьлча.
16 апреле денз «Сихха дIавехар».

Город Грозне, Трудовая улицагIа, 41-ча яхача Жуйко Людмила Федоровнас суде деннад город Грозне, Кирова поселке, Амурская улицагIа, 10-ча цIен 3-ча квартире вахача Жуйко Альберт Николаевичагара ше хьаяларах дола дош. Дош дувцаргда г. Грозне, Заводской района халкъа суде.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, ЦIеча фронтовиикий улица, 15, Телефонаш: редактора зам. — 2-07-01; бехктокхама секретара — 2-45-48, партийни вахареи, экономикаи, письмойи отделий — 2-25-72; корректорске — 2-30-91;

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Красных фронтовиков, 15. Телефоны: зам. редактора — 2-07-01; ответственного секретаря — 2-45-48, отделов партийной жизни, экономики и писем — 2-25-72; корректорской — 2-30-91.

1918 шерарча 11-ча августа цIерах йола типографи, г. Грозный, Революце проспект, 30/3.

Типография имени 11 августа 1918 года, г. Грозный, проспект Революции 30/3.

СФ05052. Заказ № 02263